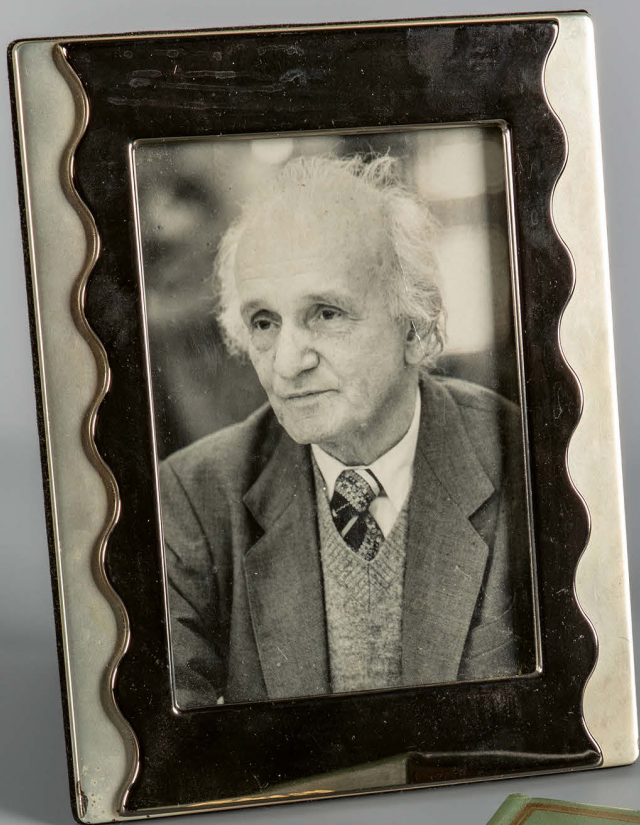

Толуд Зобрашиновић

ИСТОРИЧАР КЊИЖЕВНОСТИ,
КУСТОС, НАУЧНИ РАДНИК

[1925–2008]

ИЗ РИЗНИЦЕ НАРОДНОГ МУЗЕЈА СРБИЈЕ

24

ИЗДАВАЧ

НАРОДНИ МУЗЕЈ СРБИЈЕ

www.narodnimuzej.rs

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

Бојана Борић Брешковић

АУТОР ТЕКСТА И ИЗЛОЖБЕ

Елиана Гавриловић

САРАДНИЦИ НА ИЗЛОЖБИ

Миодраг Томић и Мина Миловић

РЕЦЕНЗИЈА

Бошко Сувајцић

ЛЕКТУРА

Мирјана Радовановић

ДИЗАЈН

Данијела Парацки

ФОТОГРАФИЈЕ

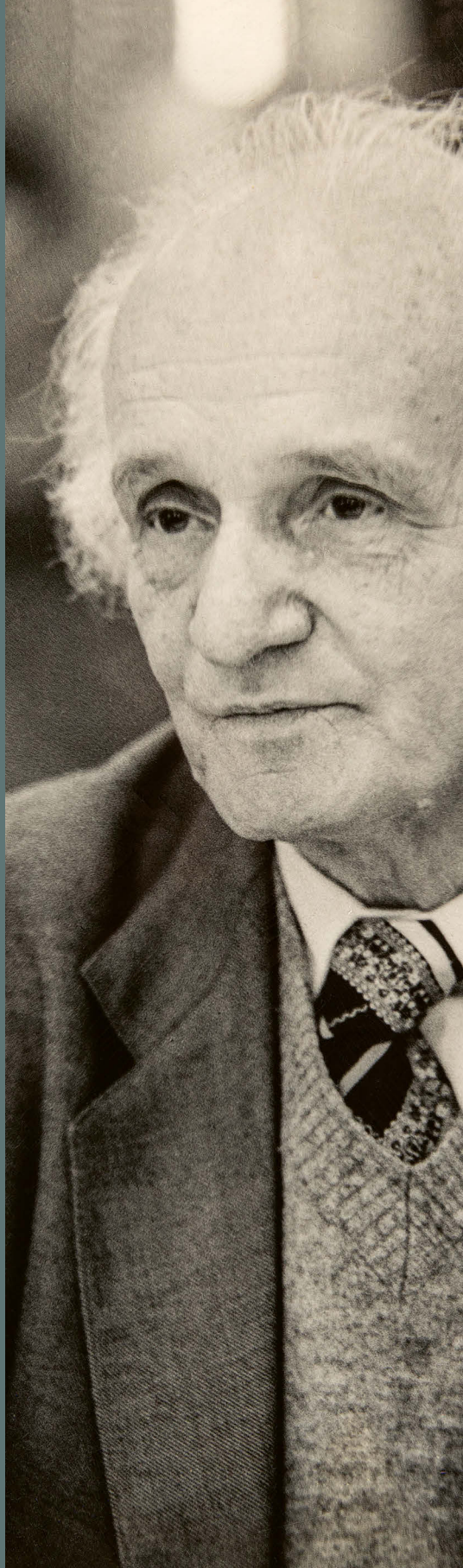
Народни музеј Србије

Музеј Вука и Доситеја Народног музеја Србије

Колекција породице Тодоровић Добрашиновић

ISBN 978-86-7269-242-6

© Сва права задржана.

Елиана Гавриловић

Толуд Зобрашиновић

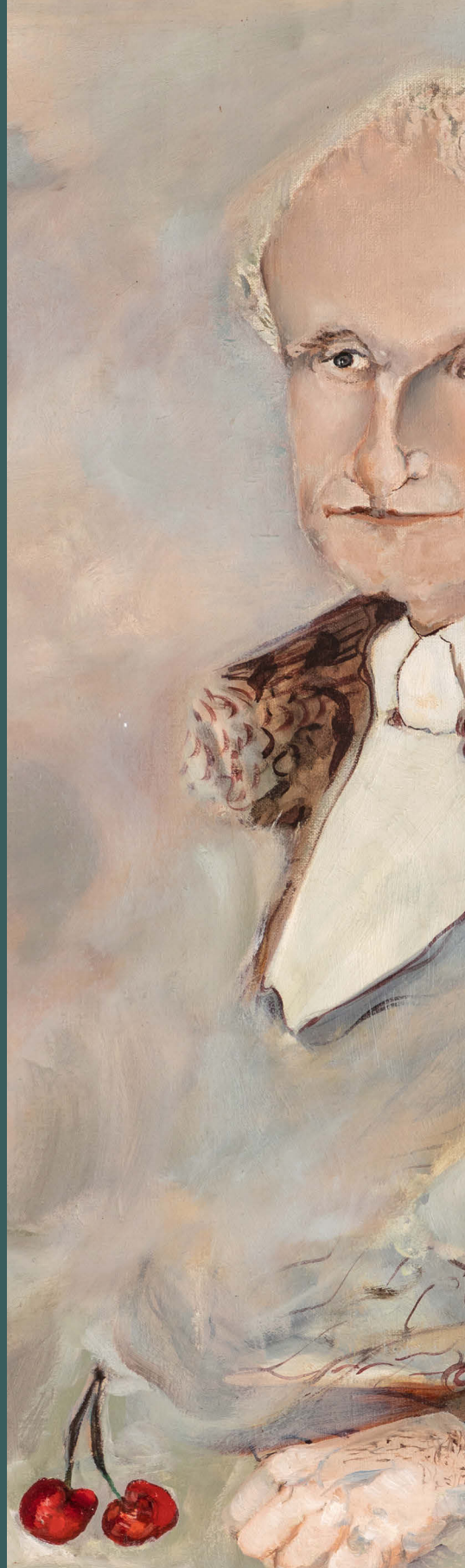
ИСТОРИЧАР КЊИЖЕВНОСТИ,
КУСТОС, НАУЧНИ РАДНИК
[1925–2008]

Београд 2025.

Република Србија
Министарство културе

Реализацију публикације омогућило је
Министарство културе Републике Србије.

Садржај

6

Реч уредника

8

Увод

16

Голуб Добрашиновић – историчар књижевности,
истраживач епохе српског реализма

24

Голуб Добрашиновић – кустос у Музеју Вука и
Доситеја, аутор изложби и музејских публикација

48

Голуб Добрашиновић – члан Уређивачког одбора
за издавање *Сабраних дела Вука Караџића*

60

Голуб Добрашиновић – свестран научни радник

74

Литература

Реч уредника

Дан Музеја Вука и Досићеја свечано обележавамо ове године 28. фебруара изложбом и праћећом публикацијом ГОЛУБ ДОБРАШИНОВИЋ – ИСТОРИЧАР КЊИЖЕВНОСТИ, КУСТОС, НАУЧНИ РАДНИК (1925–2008) ауторке мр Елиане Гавриловић, музејске савешнице, руководиоца збирке Музеја Вука и Досићеја Народног музеја Србије. Изложба и публикација посвећене су стогодишњици рођења др Голуба Добрашиновића, истакнутог истраживача, кустоса и научног радника који је оставио значајан траг у раду Музеја Вука и Досићеја, где је био запослен од 1954. до 1977. године.

Изложба нас враћа у средину 20. века, у време када су млади стручњаци, историчари књижевности, Јелена Шаулић и Голуб Добрашиновић, уз ујавника Буру Гавелу, започели своје истраживачке каријере у окриљу Музеја. Користећи музејску трагу, Добрашиновић је усмерио своје истраживање на мање познату литерарну заоставшћину Вука Стефановића Караџића. Његова посвећеност у изради свеобухватне библиографије и публиковању неизнатих чињеница о Вуковом стваралаштву умножено је допринела разјашњавању и документовању кључних аспеката животоа и рада овог српског језичког реформатора.

Као кустос Музеја Вука и Досићеја, Голуб Добрашиновић је знатно унапредио рад те установе, не само у области истраживачке делатности већ и у очувању

и презентацији културне и историјске грађе. У периоду од 1974. до 1977. године, када је обављао функцију вршиоца дужности ујавника, допринео је ширењу музејских активности и постављању чврстих основа за даља истраживања и популаризацију музејске грађе.

Научни ојус Голуба Добрашиновића обухвата бројне публикације и стручне радове што су оставили дубок трај у истраживањима српске књижевности и историје. Његов аналитички приступ и усредсређеност на детаље значајно су допринели дубљем разумевању српске културне баштине и живота великана из историје и културе 19. века.

За свој допринос науци и култури, др Голуб Добрашиновић је добио бројна признања, укључујући Вукову награду 1987. године, Вукову повељу 2003. године и Доситејеву награду 2006. године.

Преминуо је 3. октобра 2008. године у Београду, оставивши научни ојус који и даље служи као основа за будуће генерације истраживача.

Бојана Борић Брешковић

Увод

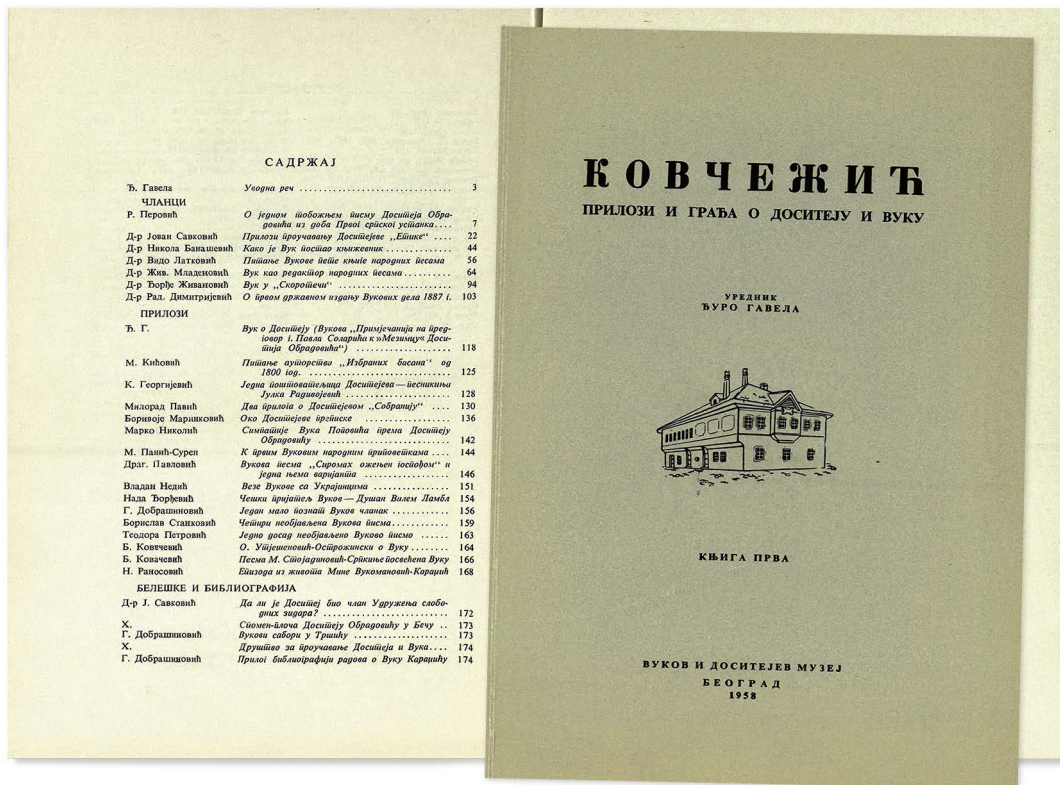
Др Голуб Добрашиновић, истакнути историчар књижевности, кустос и научни радник, рођен је 28. јануара 1925. године у селу Расову, на подручју данашње Црне Горе. После завршене основне школе похађао је нижу гимназију у Бијелом Пољу и Беранама. Његово образовање прекинуто је током Другог светског рата када се прикључио борцима Народноослободилачког покрета и када је као учесник ратних сукоба остао без десне шаке.

По окончању рата Добрашиновић се с породицом преселио у Београд, где је завршио гимназију на Течају за ратом ометене ученике и потом се 1946. године уписао на студије на Групи за јужнословенске језике и књижевност Филозофског факултета. Његов дипломски рад, посвећен животу и стваралаштву Сима Матавуља, означио је почетак дугогодишњег научног истраживања, које је касније обележило његову каријеру. Прво радно искуство стекао је током 1950–1951. године у Институту за књижевност САНУ.

Током студија, на трећој години, био је партијски секретар Филозофског факултета. Због привржености политици СССР-а, у децембру 1951. године је приведен и послат на Голи оток, у Радилиште административно кажњених мушкараца/жена друштвено корисним радом. Из затвора је пуштен у фебруару 1954. године, након чега се запослио као кустос-асистент у Музеју Вука и Доситеја. Од 1974. године па до одласка у пензију крајем 1977. био је вршилац дужности управника Музеја. Добрашиновић је био један од оснивача Друштва за проучавање Доситеја и Вука и његов члан од 1957. године, објављујући бројне чланке и прилоге у *Ковчежићу* – годишњаку Музеја Вука и Доситеја, чији је главни и одговорни уредник био од 1974. до 1977. године.

Prezime, očevo ime i ime	Datum rodjenja	Opština	Narodnost	Organ	Predst.	Datum hapšenja	Visina	Vkazine	Datum puštanja	Godište	P. kaz.
DIZDAREVIC STJEPANA FRANJA	281214	638	91	8	8	120949	30	1	030153		
DOBANOVACKI RADE KATA	190592	167	90	7		070950	24	1	030851		
DOBRAŠ ILIJE STANKO	240812	257	90	1		130351	18	2	300754	4	
DOBRAŠINOVIĆ MILOJA GOLUB	280125	756	90	7	7	141251	24	1	140254		
DOBRE JOVAN TODOR	050208	451	90	3	3	140552	24	1	140254		
DOBREČEVIĆ JOVANA MILAN	070325	390	90	0	3	281052	60	2	291156		
DOBRIC DJURO ĐUSKO	140114	627	90	8		110649	12	1	020550		
DOBRIC MIJATA DJURO	100318	451	90	3	3	220151	24	1	0852		
DOBRICIC DIMITRIJA DOBRICA	091112	027	90	2	2	220951	24	1	101153		
DOBRICIC RANKA MILIVOJ	050427	818	90	2	2	100352	24	1	250254		
DOBRIJEVIC LJUBAN DJOKO	271018	322	90	3	3	221252	24	1	040355		
DOBRIJEVIC DJURE JOVO	200912	636	90	8	8	241049	18	1	281251		
DOBRIJEVIC JEVREM MIRKO	27	638	90	8		181150	18	4	101250		
DOBRILA IVAN ANTE	100609	385	91	3		260251	24	4	140551		
DOBRILLO IVAN ALEKSANDAR	260527	211	92	7		191148	06	1	011049		
DOBRILOVSKI VIKTOR JOSIP	141123	711	93	5		090350	20	1	020851		
DOBRINCIC MARTIN VELJKO	26	442	91	3		090549	24	1	020550		
DOBRISA ALEKSANDRA ĐUSAN	290623	626	94	0	2	060549	12	2	031253	4	
DOBRIVOJEVIC DRAGIC DRAGUTIN	290114	810	90	2		280349	24	1	250950		
DOBRIVOJEVIC JOVANA ZORICA	150919	577	90	8		250949	18	1	030851		
DOBRODOLAC RADIVOJA PETAR	130413	193	90	0	2	250649	12	2	031253	4	
DOBROKA ANDRASA DJERDJ	100305	208	51	2	2	060651	24	1	250254		
DOBROSAVJEV PETAR LJUBOMIR	20	205	90	2		250649	12	1	010550		
DOBROSAVLJEVIC VELIMIR VASA	25	205	90	2		190749	18	1	020550		
DOBROSAVJEV VELIMIR STANKO	021026	205	90	2		231149	15	1	020851		
DOBROSAVLJEVIC MILOVANA MILETA	170124	294	90	0	3	280351	60	2	011254	1	
DOBROSAVJEVIC STANKA JANKO	151225	294	90	0	3	151151	60	2	011254	2	
DOBROSAVJEVIC MARKA JOVAN	200322	179	90	7	7	150351	24	1	250254		
DOBROVIC MILANA TEODOR	150515	257	90	1	1	050749	48	1	030253		
DOBRUŠANSKI TRAJKA CANE		93	5	5		150450	20	1	52		
DOCI ZECIR SADRI	010917	231	02	2		101149	24	1	0751		
DOCKIN MILANA FILIMAN	080208	986	93	5	5	030151	24	1	230453		
DOCOVSKI JOVANA VANGEL	280812	711	93	5	5	020151	24	1	100353		
DODA HAJDARA ČUP	15	215	02	1	2	230352	60	2	291156	1	
DODER UROS RANKO	29	622	90	8		040349	06	1	011049		
DODIC IVAN VIKTOR	271214	511	92	4	4	120552	20	1	250254		
DODIG MARKO MIHOVIL	200311	655	91	0	8	020250	72	2	020255	4	
DOGLADOVIC NEDŽIBA IBRAHIM	111105	681	90	8	8	250250	30	1	310552		
DOHČEVIĆ DIMITRIJE SIMEON	130315	125	90	1	7	160152	14	2	291156	1	
DOJČINOV HRISTOVA IVAN	110109	747	93	0	5	291250	09	2	291156	1	
DOJČINOV KRISTOVA IVAN	110109	747	93	5		050758	3		1258		
DOJČINOVSKI NAJDENKA MARTIN	120213	709	93	5	5	150251	24	1	230453		
DOKAZIC MATE STEVO	040810	274	91	3	3	060951	20	1	080653		
DOKČEVIĆ DIMITRIJE ĐUSAN	270313	983	90	1	7	050948	48	1	060454		
DOKIĆ ALEKSANDAR SIMO	010111	205	90	0	2	030749	72	2	031253	4	
DOKIĆ DJORDJE MILAN	200821	341	90	3	3	201250	24	1	291155		
DOKIĆ NIKOLE VUKASIN	191127	363			3	290559	24	3	230661		
DOKIĆ ŠĆEPANA MIHAJLO	26	197	99	6		191049	12	1	200950		
DOKMANOVIĆ MARKO ILIJA	11	351	90	8	8	051249	24	1	010551		
DOKMANOVIĆ MIHAJLA DANICA	160306	191	90	6	6	310750	24	1	161052		
DOKNIĆ ANDRIJE MILIVOJE	020824	765	94	0	2	011251	66	2	011254	2	
DOKNIĆ OBRENA NOVAK	150821	765	94	0	6	060351	10	2	291155	2	
DOKOVSKI ALEKSEJA BOJAN	250520	711	93	0	2	140749	84	2	011254	2	
DOLENAC ROKO JOSIP	250122	303	91	0	7	110950	60	2	011254	2	
DOLFTIĆ DOMINE ANTE	261006	428	91	3	3	070251	24	1	230453		
DOLINIĆ STEVANA DJORDJE	210214	193	90	2	2	270849	36	1	161052		
DOLINSEK IVAN IVAN	070726		92	4	4	290349	12	1	011049		

Списак затвореника на Голем отоку

Први број часописа *Ковчежић*, 1958.

Као историчар књижевности, кустос и научни радник Голуб Добрашиновић је објавио више монографија и око две стотине стручних радова и чланака о стваралаштву писца српског реализма. Његова докторска дисертација *Животи и рад Сима Машавуља*, коју је одбранио 1962. године на Филолошком факултету у Београду, постала је основа за даљи истраживачки рад.

Током рада у Музеју Вука и Доситеја, истражујући и публикујући како познате тако и мање разјашњене аспекте живота и дела великана српске књижевности и просветитељства, Добрашиновић је развио изузетну пажњу према детаљима. Објавио је више од двадесет књига посвећених Вуку Караџићу, међу којима се издвајају *Сусрети са Вуком* (1964), *Вукова објављенија* (1976), *Вук изблиза* (1978), *Вук под прикритијем полице* (1986), *Вук и србуље* (1999), *Вук у слици и речи* (2006) и друге. Као члан Уређивачког одбора за издавање *Сабраних дела Вука Караџића* приредио је тринаест томова Вукове преписке, којом је обухва-

Радна соба Голуба Добрашиновића
Колекција породице Тодоровић Добрашиновић

тио око седам хиљада писама. Овај рад учврстио је његову репутацију као једног од најбољих познавалаца живота и дела Вука Стефановића Караџића, о чему сведочи преко двеста штампаних прилога посвећених том великану.

Голуб Добрашиновић је аутор више изложби и пратећих публикација приређених у Музеју Вука и Доситеја и другим сродним институцијама. Посебно се истиче његов рад на изложби *Животи и рад Вука Караџића* која је била посвећена стогодишњици Вукове смрти 1964. године. Аутор је изложби *Југословенска народна поезија* (1967), *Мина Караџић-Вукомановић* (1974) и *Вук у јорџирењу* (1975). Иако је био врстан научни радник, он није занемаривао ни рад на популарним и образовним публикацијама, укључујући и више издања музејских водича и публикација о животу и раду Вука Караџића намењених школској омладини.

Голуб Добрашиновић је прикупљао и грађу о Вуковој кћерки – Вилхелмини Мини Караџић Вукомановић, преточивши је у изложбу и публикацију. Обрадио

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА
ЗАЈЕДНИЦА
СРБИЈЕ

ДОДЕЉУЈЕ

ВУКОВУ
НАГРАДУ

Голубу Добрашиновићу

ЗА ИЗУЗЕТАН ДОПРИНОС
РАЗВОЈУ КУЛТУРЕ
У СОЦИЈАЛИСТИЧКОЈ
РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

ЖИРИ
ВУКОВЕ НАГРАДЕ
ПРЕДСЕДНИК,

БЕОГРАД
1987.

КУЛТУРНО-ПРОСВЕТНА
ЗАЈЕДНИЦА СРБИЈЕ
ПРЕДСЕДНИК,

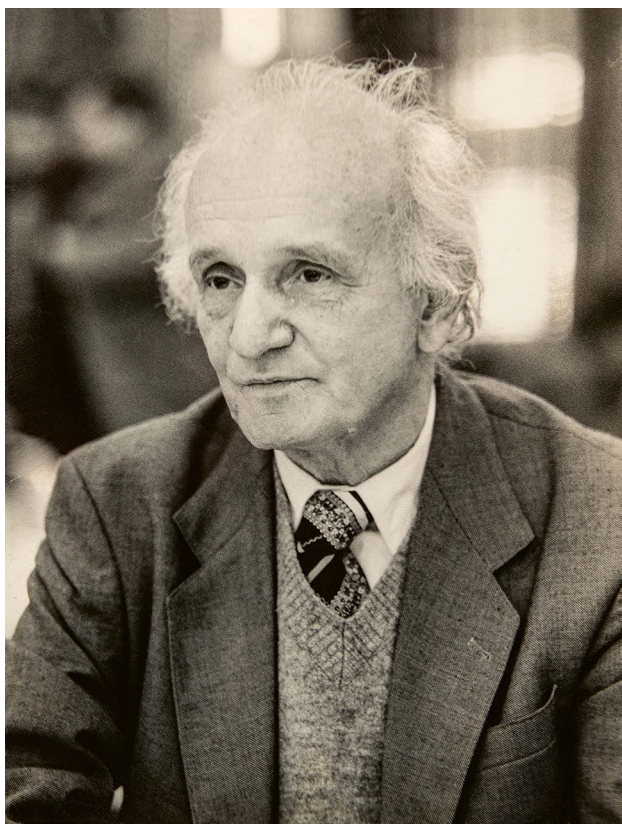
Светлана Милошевић

Вукова награда
додељена је Голубу
Добрашиновићу
1987. године

је белешке, писма, успомене, цртеже као и стихове посвећене Мини и сабране у *Споменару Мине Караџић*. С једнаким ентузијазмом истраживао је и уметничка дела – портрете Вука Караџића, које је приредио у монографији *Вукови портрети*, штампаној 1975. године. Као изврстан познавалац обимне грађе о Вуку, његовом времену и приликама у Србији и Европи у 19. веку, објавио је 2006. године једну од најуспелијих монографија о Вуку Караџићу – *Вук у слици и речи*.

Голуб Добрашиновић је током свог рада у области истраживања књижевности, историје и уметности добио више признања, међу којима су најзначајнија Вукова награда, додељена јубиларне 1987, Вукова повеља 2003. и Доситејева награда 2006. године.

Преминуо је 3. октобра 2008. године у Београду, оставивши за собом богато научно наслеђе и трајан допринос очувању српске културне баштине.

Голуб Добрашиновић, 2005.

Колекција породице
Тодоровић Добрашиновић

petka fufer
cu koj mese
voj ymen-

i capatn
ofkolognen
ju ... gerij
... murefaryu?).
y obora, y
chajnu " Wage-

m. cuojn uper-
jem Hadu u
A comu

Deofap,
y obryar

P.S. 2a

Ugerblat

Ugerba

METK

ETEP

Голуб Добрашиновић – историчар књижевности, истраживач епохе српског реализма

ЗАХВАЉУЈУЋИ ОДЛИЧНОМ ПОЗНАВАЊУ ИСТОРИЈСКИХ ЧИЊЕНИЦА,
ДОБРАШИНОВИЋ ПИШЕ КАО ДА ЈЕ СВЕДОК ДОГАЂАЈА КОЈЕ ОПИСУЈЕ.

Драгана Вукичевић, Голубу Добрашиновићу за незаборав,
Даница, српски народни илустрирани кашалот за јодину 2021.

По доласку у Београд, Голуб Добрашиновић се на наговор пријатеља Миломира Поповића уписао на студије на Групи за јужнословенске језике и књижевност Филозофског факултета. Водећи се изразитим интересовањем за српску књижевност епохе реализма, већ током студија је почео да разматра теме за свој дипломски рад, настојећи да осветли дело једног од представника тог књижевног правца. Избор је усмерио на живот и стваралаштво Сима Матавуља, писца чија дела верно одражавају дух његовог времена и средине у којој је живео.

У лето 1950. године, боравећи у Задру, Добрашиновић је обишао крајеве који су били инспирација за Матавуљев роман *Бакоња фра Брне*. Путовање га је, преко Обровца, водило до манастира Крупе, где је млади Матавуљ провео четири године код свог стрица, игумана Серафима. Током свог истраживања Добрашиновић је запазио занимљиве географске називе насеља и предела које је Матавуљ користио у роману. Учени топоними постали су важан темељ за његову анализу, јер су му помогли да јасније сагледа дубоку повезаност између Матавуљевог живота и његовог књижевног рада.

Голуб Добрашиновић с пријатељем Миломиром Поповићем, 1949.

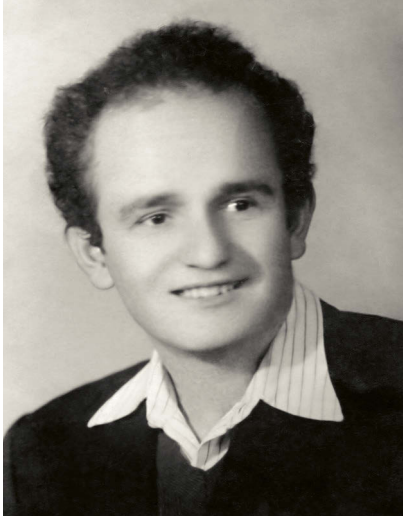
Вера Рељић, Голубова супруга, 1947.

Колекција породице Тодоровић Добрашиновић

Након дипломирања 1950. године Голуб Добрашиновић се запослио на месту асистента у Институту за књижевност САНУ. По повратку са Голог отока 1954. године, оженио се својом дугогодишњом девојком Вером Рељић и с њом је наредне године добио ћерку Лидију.

Као млад стручњак, тада већ запослен у Музеју Вука и Доситеја, Добрашиновић је наставио истраживање књижевног наслеђа Сима Матавуља, припремивши напомене за 7. и 8. том *Сабраних дела*, објављених 1954. године, који су обухватили драме, путописе, разноврсне списе и писма. Његов рад на проучавању стваралаштва Сима Матавуља подразумевао је мање текстове о до тада недовољно истраженим или непознатим пишчевим делима, са идејом да их што прецизније смести у контекст свеобухватног опуса тог истакнутог писца. Први рад – *Маџавуљ и Пера Тодоровић* – Добрашиновић је објавио 1957. године у листу *Стваране*. Текст *Једно предавање Сима Маџавуља = Љубав у њисаној уметности* публиковао је 1960. године у *Прилозима за књижевност, језик историју и фолклор (ПКЈИФ)*, а исте године објавио је у часопису *Стремљења* текст *Необјављени одломак из Маџавуљевој последњеј њисаној „Три недеље на мору”*.¹

¹ Војиновић, С., 2011, Историчар књижевности Голуб Добрашиновић, *Књижевна историја*, 143/144, Институт за књижевност и уметност, Београд, 435–436.

Голуб Добрашиновић, 1949.
Колекција породице Тодоровић Добрашиновић

Тим малим прилозима Добрашиновић је открио нову, раније непознату страну Сима Матавуља, писца чије је стваралаштво било инспирисано далматинским залеђем, бокељским приморјем и београдским улицама.

Докторску дисертацију, под насловом „Живот и рад Сима Матавуља”, Голуб Добрашиновић одбранио је 1962. године на Филолошком факултету у Београду. У својој тези је темељно истражио Матавуљеву лексику и његов постепени напредак у усвајању и обликовању језика који одражава карактеристике народног говора. Симо Матавуљ је потекао из средине у којој је доминирао чакавски дијалект, са снажним утицајем италијанизама што су се усталили током векова млетачке владавине, као и икавског изговора који је карактеристичан за динарско-континентално залеђе. Током свог стваралачког живота он је дуги низ година посвећено радио на обликовању сопственог стила, непрестано тежећи елиминацији туђица.

Животне околности и путеви које је Матавуљ прешао значајно су обликовали његово књижевно дело. После младости проведене у Далмацији, његов боравак у Херцег Новом и Цетињу одиграо је пресудну улогу у развоју чистог језика, обогаћеног живим народним говором. У Србију прелази 1887. године, што представља његову трећу и животну и књижевну фазу. Наставља да пише приповетке из приморског живота, упоредо са београдским причама.

Писац је у Београду живео угодно и кретао се у кругу интелигенције и образованих људи. Дружио се и са Пером Тодоровићем, политичарем, новинаром и

уредником дневног листа *Мале новине*,² у којима је повремено објављивао кратке непотписане текстове. Тој теми посвећен је Добрашиновићев текст што је публикован у часопису *Стваране* за мај 1957. године, у коме подржава и хвали рад Војислава Јовановића Марамбоа на откривању анонимних Матавуљевих текстова у *Малим новинама* који су писани под шифром *Ш.(име)*.³

Анализирајући свеукупан пишчев опус, Добрашиновић закључује да Матавуљ, и после низа година проведених у Београду, није потпуно овладао савременим говором варошког амбијента, јер се у језичком погледу формирао у крајевима у којима су доминирали сеоски менталитет и епска традиција.⁴

У раним годинама бављења теоријом и историјом српске књижевности Добрашиновић је с великом посвећеношћу и пажњом проучавао и друге значајне српске писце. Објављивао је библиографије или краће текстове у којима су дошли до изражаја мало познати подаци о писцима, неретко и кључни за разумевање времена у ком су настала њихова поједина дела.⁵

Карактеристично за Добрашиновићев рад јесте то да он дело уметника не одваја од његовог живота, те се још у раним радовима преплићу приватни животи писаца с њиховим литерарним достигнућима. Своје прве радове, публиковане од 1954. до 1959. године, Добрашиновић је посветио животу и стваралаштву Борисава Станковића, Лазе Костића, Светолика Ранковића, Марка Миљанова, Милована Глишића, Јанка Веселиновића, Стевана Сремца и Лазе Лазаревића. Посебно се истиче рад на припреми *Сабраних дела Милована Глишића* у сарадњи с Драгољубом Влатковићем, објављених у Београду 1963. године, у којима је пишчеве биографске податке концентрисао око више тема – порекла, школовања, рада у редакцији, позоришту и библиотеци, повезујући их с Глишићевим

² *Мале новине, дневни листи за свакога*, излазиле су у Београду свакодневно од 4. априла 1888. до октобра 1903. године, а с прекидима 1900. и 1901. Од 6. фебруара 1889. власник новина био је Пера Тодоровић, који је дефинисао профил листа, усмеравао његов развој и од њега начинио први модерни дневник у Србији. Доступно на <https://pretraziva.rs/pregled/male-novine>, приступљено 22. 5. 2024.

³ Чанковић, Ј., Којевић, С., 2009, Грађа о Сими Матавуљу у Одељењу за народну књижевност Универзитетске библиотеке у Београду, *Панчевачко читалишће*, 17, Панчево, доступно на http://www.citaliste.com/casopis/br17l/cip_jasna_cankovic.html, приступљено 22. 5. 2024.

⁴ Добрашиновић, Г., 1962, Неке језичко-стилске одлике Матавуљеве прозе, *Наш језик*, књ. 12, св. 7–10, Институт за српскохрватски језик, Београд, 232.

⁵ Војиновић, С., 2011, Историчар књижевности Голуб Добрашиновић, *Књижевна историја*, 143/144, Институт за књижевност и уметност, Београд, 423.

различитим аспектима рада – публицистичким, књижевним, позоришним и преводилачким.⁶

Проучавајући обимну грађу која обухвата личне биографије и књижевна дела српских писаца, Голуб Добрашиновић се у више својих текстова осврнуо на деловање књижевних удружења, која су окупљала младе литерате, ученике и студенте и пружала им платформу за креативно изражавање и размену идеја. Чланством у тим удружењима, уметници су добијали прилику да јавности представе своја достигнућа како путем читања или дебата, тако и штампањем радова у збиркама и часописима. Добрашиновић је посебно истакао улогу тих удружења у подстицању развоја књижевног живота и културне свести у српском друштву тог доба, наглашавајући њихов значај као катализатора за развој уметности.

О томе пише у раду *Књижевно-уметничка заједница*, публикованом 1957. године у часопису *Књижевност XII*, књ. XXIV, св. 4, као и чланку *Јавни рад Сима Матавуља у Београду*, објављеном 1992. године у *Годишњаку трага Београда*, књ. XXXIX. У потоњем делу, Добрашиновић на примеру јавног деловања Сима Матавуља подробно описује развој књижевних и уметничких удружења – од Друштва за уметност и Књижевно-уметничке заједнице током 19. века па до оснивања Друштва српских књижевника и уметника 1902. године и Српског књижевничког друштва 1905, чији је председник Матавуљ био у три мандата. Поред тога, Симо Матавуљ је био академик, почасни члан Матице српске, члан Управног одбора Српске књижевне задруге, као и носилац три ордена – Даниловог, Таковског и Ордена Светог Саве.⁷

Књижевна и уметничка удружења била су и после Другог светског рата ослонац многим младим људима где су могли да искажу свој став према писаној речи и уметности. Забележено је да је 1949. године Голуб Добрашиновић изабран за председника Клуба младих писаца и уметника „Бранко Крсмановић” Београдског универзитета.⁸ Током каријере био је редован сарадник часописа као што су *Народни студент*, *Књижевне новине*, *Прилози за књижевност*, *језик*

⁶ Вукичевић, Д., 2021, Голубу Добрашиновићу за незаборав, *Даница, српски народни илустрирани календар за годину 2021, двадесет осма година*, Вукова задужбина, Београд, 100.

⁷ Добрашиновић, Г., 2008, Првак наше приповедне прозе, доступно на <https://www.politika.rs/scc/clanak/34972/Prvak-nase-ripovedne-proze>, приступљено 3. 9. 2024.

⁸ Часопис *Народни студент*, 2, 1949, Конференција младих писаца и уметника, доступно на <https://pretraziva.rs/pretraga>, приступљено 2. 9. 2024.

историју и фолклор, Стремљења, Летопис Матице српске, Књижевности, Радник, Наш језик, Ковчежић, Стварање, Књижевности и језик, Даница, Зборник Музеја позоришне уметности, Архивиста, Савременик, Бајгала, Анали Филолошкој факултету, Зборник Музеја Првој српској устанка, Годишњак трага Београда, Зборник Музеја примењене уметности, као и дневних листова Полишика и Борба, у којима је објавио више различитих фељтона.

Добрашиновић се вратио Матавуљу у својим позним данима. Обрађивао је не само детаље везане за његов јавни живот, деловање у Београду и односе са савременицима већ и дешавања у његовом приватном животу. У часопису ПКЈИФ за 1999/2000. годину објављује рад *Службовање Сима Матавуља у Београду*, у којем износи, поред познатих детаља, и нове податке о животу писца у Београду, док у зборнику радова *Књижевности* за 2003. годину штампа *Матавуљеве мисли о књижевности*. У часопису ПКЈИФ за 2004. годину Добрашиновић је објавио текст под насловом *Три прилога о Сими Матавуљу*, у којем се осврнуо, тумачећи Матавуљеву преписку, на пишчеве односе са Леном, сестром његове покојне супруге, са сликаром Влахом Буковцем и књижевником Емилом Золом.

Поводом обележавања стопедесете годишњице од рођења Матавуља, Голуб Добрашиновић прерађује садржину своје дисертације у монографију *Симо Матавуљ (1852–1908)*, објављену 2003. године, у којој се осветљава приватни, породични и јавни живот писца. У књизи је упечатљива и заступљеност ликовних прилога – фотографија и цртежа места и људи везаних за Матавуља.⁹ У поглављима *Женидба*, *Бојања миражцика* и *Матавуљ изблиза* Добрашиновић се помоћу Матавуљеве преписке упушта у анализу скривених слојева његових мисли и уверења. Пажљивим истраживањем и критичким разматрањем, он осветљава различите аспекте Матавуљевог карактера, његове животне ставове и унутрашње дилеме, пружајући читаоцима нове увиде у живот и дело писца. Таквим приступом Добрашиновић је успео да пронађе и истакне аспекте Матавуљевих размишљања који до тада нису били довољно истражени, тумачећи их у контексту његовог времена, културног окружења и личних искустава. На тај је начин понудио нов, оригиналан поглед на лик и дело Сима Матавуља, доприносећи дубљем разумевању његовог књижевног стваралаштва.

⁹ Вукичевић, Д., 2021, Голубу Добрашиновићу за незаборав, *Даница, српски народни илустрирани календар за годину 2021, двадесет осма година*, Вукова задужбина, Београд, 99.

Симо Матавуљ, *Сабрана дела*, 2009.

У истом периоду Добрашиновић је учествовао у припреми каталога за изложбу што је приређена поводом обележавања 150. годишњице од рођења Сима Матавуља. Ова изложба, одржана у фебруару 2002. године у Библиотеци Матице српске у Новом Саду, представљала је значајан културни и научни допринос обележавању јубилеја једног од најзначајнијих српских реалистичких писаца.¹⁰

Голуб Добрашиновић је намеравао да свој научни и животни позив заокружи издањем сабраних дела Сима Матавуља, али га је у том подухвату прекинула изненадна смрт 2008. године. *Сабрана дела Симе Матавуља* објављена су 2009. године у издању Завода за уџбенике у Београду и Српског културног друштва „Просвјета“ из Загреба. Ова дела, уреднички обликована под Добрашиновићевим руководством, објављена су у девет томова који садрже најзначајније аспекте Матавуљевог књижевног стваралаштва, а у којима се, осим романâ *Ускок* и *Бакоња фра Брне*, налазе и приповетке, драме, преписка, мемоарски записи и путописи.

¹⁰ Дневни лист *Борба*, Изложба поводом 150. годишњице рођења Симе Матавуља. Посвета великом романсијеру, 11. фебруар 2002, доступно на <https://pretraziva.rs/pretraga>, приступљено 25. 8. 2024.

Голуб Добрашиновић – кустос у Музеју Вука и Доситеја, аутор изложби и музејских публикација

ЗА СВЕ ШТО ЈЕ РАДИО МОРАО ЈЕ ВИШЕ ДА СЕ ТРУДИ. ТЕЖЕ ЈЕ ДОБИЈАО ПРИЗНАЊА, ЈЕР ГА ЈЕ ПРАТИЛА КАРАКТЕРИСТИКА ДА ЈЕ „НЕПОДОБАН“.

Драгана Вукичевић, Голубу Добрашиновићу за незаборав, „Само да проверим нешто“
(Интервју са ћерком Голуба Добрашиновића Мином Тодоровић водила Драгана
Вукићевић), *Даница, српски народни илустрирани календар за годину 2021.*

Музеј Вука и Доситеја, посвећен просветитељу и првом српском министру просвете Доситеју Обрадовићу и реформатору српског језика, творцу српског књижевног језика Вуку Стефановићу Караџићу, основан је Уредбом Владе Народне Републике Србије 28. фебруара 1949. године. За управника је постављен књижевни историчар и критичар Ђуро Гавела, а први музејски асистент до средине 1950. године био је студент књижевности Борислав Михајловић Михиз.¹¹ Током 1954. године у Музеју су се запослили историчари књижевности Јелена Шаулић и Голуб Добрашиновић.

Оснажен младим истраживачима, Музеј је наставио свој развој, али с ограниченим могућностима за проширење музејске и архивске грађе везане за живот и рад двојице великана. Стога су млади кустоси усмерили своје напоре на књижевно-историјска истраживања, обогаћујући научну базу Музеја новим са-

¹¹ Mihajlović Mihiz, B., 2008, *Autobiografija o drugima*, Evrogiunti, Beograd.

знањима. Главни задаци нових стручњака били су проучавање непознате грађе о Доситеју и Вуку и њено објављивање, као и израда и штампање потпуне библиографије која би обухватила њихово целокупно дело. У том контексту, Добрашиновић је усмерио свој рад на разноврсну литерарну заоставштину, развијајући даље свој таленат ка детаљном прикупљању података и истраживању непознатих чињеница из живота и рада великана српске књижевности.

Музеј Вука и Доситеја, који је Михиз с правом назвао „првим музејом српске књижевности”, представљао је током педесетих година важно средиште културног и научног живота. Око њега су се окупљали научници и културни посленици, инспирисани идејом о оснивању удружења посвећеног проучавању живота и дела двојице великана – Доситеја Обрадовића и Вука Стефановића Караџића. У окриљу Музеја Вука и Доситеја, у јануару 1957. године, основано је Друштво за проучавање Доситеја и Вука, настало као логичан наставак окупљања и

Састанак Друштва за проучавање Доситеја и Вука
у библиотеци Музеја Вука и Доситеја, 1958.

АМВД

заједничког рада научника и културних радника који су препознали значај систематског истраживања и објављивања резултата у облику различитих студија. Циљ Друштва био је *да окупиља научне и књижевне раднике који проучавају Доситеја и Вука и њихово време и да организованим радом допринесе унапређењу наше науке и формирању младих научних кадрова на шом подручју*.¹² У почетку је његова главна мисија била објављивање сабраних дела Вука Караџића, о чему је детаљно расправљано на оснивачкој скупштини Друштва, одржаној 1. априла 1957. године.¹³

Са оснивањем Друштва за проучавање Доситеја и Вука јавила се и потреба за покретањем научног часописа – годишњака, у којем би се објављивали научни радови, осврти и саопштења чланова Друштва. Први број часописа *Ковчежић*,¹⁴ чији је уредник био Ђуро Гавела, управник Музеја, изашао је 1958. године. Овај специјализовани часопис представљао је прву научну публикацију у којој су проучавана искључиво дела Доситеја Обрадовића и Вука Караџића, чиме су њихова дела, која су раније истраживана у оквирима књижевности, историје, језика и фолклора, добила посебну научну пажњу.¹⁵

Часопис *Ковчежић* је постао важан форум за све кустосе и стручњаке који су се бавили радом ових великих личности, а Добрашиновић је био редован сарадник, објављујући један или више текстова у готово свим годишњацима од броја 1 до броја 14. Такође, учествовао је и у последњим двобројима часописа, који су излазили од 1991. до 1997. године. После четири деценије од објављивања првог броја, Редакција часописа посветила је Голубу Добрашиновићу, као признање за његов изузетан допринос, последњу свеску *Ковчежића* што је објављена 1999. године (Књига XXXII–XXXIV, 1995–1997).

Убрзо након оснивања, у оквиру Друштва је формирана Комисија за рад на издавању целокупног Вуковог опуса. Комисија је најпре израдила библиографски

¹² Решење о оснивању Друштва за проучавање Доситеја и Вука, издато 15. јануара 1957. године, бр. 1035/57, АМВД.

¹³ Опширније: Гавела, Ђ., 1958, Друштво за проучавање Доситеја и Вука, *Ковчежић, прилози и трага о Доситеју и Вуку, књига прва*, Вуков и Доситејев музеј, Београд, 174; Добрашиновић, Г., 1977, Друштво за проучавање Доситеја и Вука (О 20-годишњици), *Ковчежић, прилози и трага о Доситеју и Вуку, књига четрнаеста и петнаеста*, Вуков и Доситејев музеј, Београд, 205–219.

¹⁴ Часопис је назван по књизи *Ковчежић за историју, језик и обичаје Срба сва три закона* коју је 1849. године у Бечу приредио и објавио Вук Караџић.

¹⁵ Чубрић, Љ., 2002, *Музеј Вука и Доситеја, The Museum of Vuk and Dositej*, Народни музеј, Београд, 56.

КОВЧЕЖИЋ

Прилози и грађа о Доситеју и Вуку

САДРЖАЈ

Љиљана ЧУБРИЋ
ГОЛУБУ ДОБРАШИНОВИЋУ У ЧАСТ 5

I

Миодраг МАТИЦКИ
ВУКОВА ДАНИЦА КАО КЊИГА ЗА НАРОД 9
Миодраг СТОЈАНОВИЋ
КЊИЖЕВНА САРАДЊА СРБА И ГРКА (1821-1918) 17
ша ВОЈИНОВИЋ

ГОЛУБУ ДОБРАШИНОВИЋУ У ЧАСТ

Др Голуб Добрашиновић, историчар књижевности, рођен је Црној Гори, у селу Расову, 28. јануара 1925. године. Гимназију је учио Бијелом Пољу и Беранима. Од године 1942. био је учесник НОБ. После рата завршава гимназију у Београду где је, на Филолошком факултету, студирао на групи за Југословенску књижевност. Године 1952. и 1951. радио је као асистент у Институту за књижевност САНУ, а 1954. као кустос у Музеју Вука и Доситеја. Од 1974. године до краја 1977. био је в.д. управник Музеја, када је и отишао у пензију. Докторска дисертација под насловом *Животи и рад Сима Матавуља* одбранио је 1962. на Филолошком факултету у Београду. Музеј Вука и Доситеја је 1973. године, кандидовао др Добрашиновића за Вукову награду којом је добио тек 1987.

Бројне радове из историје књижевности др Добрашиновић је јављивао у нашим знаменитим часописима: Прилози КИФ, Књижевности, Летопису Матице српске, Књижевности и језику, Књижевним новинама, Зборнику Музеја позоришне уметности, Саопштењима, Зборнику Музеја примењених уметности и другим, као и многим дневним листовима.

Огроман је допринос др Добрашиновића у проучавању живота и дела вука Стефановића Караџића о чему је објавио око двеста прилога у часописима и листовима и неколико књига. Као члан Редакције издавања *Сабраних дела Вука Стеф. Караџића* приредио је један број књига преписке.

Бавећи се највише Вуковим радом др Добрашиновић није оставио ни друге значајне српске писце, као што су Симо Милошевић, Милован Глишић и Петар Кочић. Сабрана и изабрана дела ових писних јивника такође су објављена његовом заслугом.

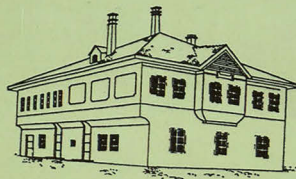
Др Голуб Добрашиновић је многим прилозима допринео *Ковчежића*, годишњака Музеја Вука и Доситеја, а био је и његов одговорни уредник од 1974. до 1977. године. Као знак дубоког поштовања Редакција *Ковчежића*, пријатељи, сарадници и поштом деле др Голуба Добрашиновића посвећују му овај број *Ковчежића*.

Љиљана Ч

UDK – ISSN – 0454 – 4617

КОВЧЕЖИЋ

ПРИЛОЗИ И ГРАБА О ДОСИТЕЈУ И ВУКУ

Књига XXXII – XXXIV, 1995 – 1997

НАРОДНИ МУЗЕЈ • БЕОГРАД
ВУКОВ И ДОСИТЕЈЕВ МУЗЕЈ
1999.

Последњи број часописа *Ковчежић*, посвећен Голубу Добрашиновићу

Сербска млада, Ш. и з. де. на и. л. р.

МАЛА
ПРОСТОНАРОДЊА
СЛАВЕНО-СЕРБСКА
ПЕСНАРИЦА,
ИЗДАНА
ВУКОМ СТЕФАНОВИЋЕМ.

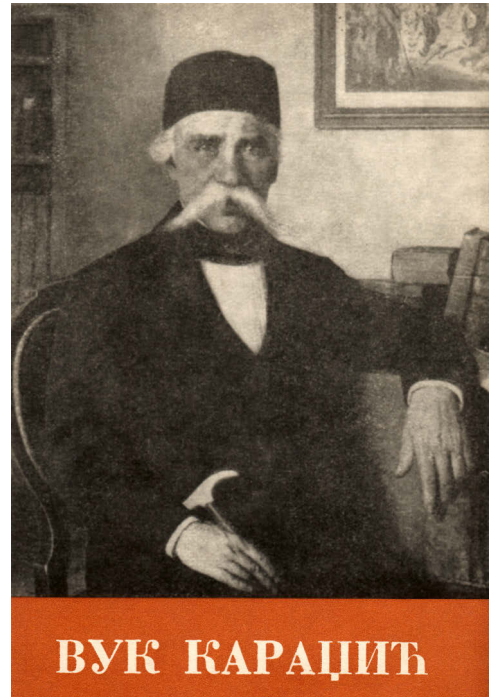

У ВІЕНИ, 1814.
У печатњи Г. Јоанна Шнирера

преглед Вукових списа, а потом осмислила и структурирани план издања, који је према природи и сродности списа организован у седам тематских група. У припреме за издавање сабраних дела Вука Караџића био је од самог почетка укључен и Голуб Добрашиновић. Заједно са Боривојем Маринковићем, израдио је библиографију Вукових списа, подељену по тематској сродности, која је публикована у првом броју часописа *Ковчежић* за 1958. годину. Током рада на том важном пројекту договорено је да се приступи штампању фототипских издања првих Вукових дела, а Добрашиновићу је поверено приређивање *Мале њпросно-народне славно-сербске њјеснарице* из 1814. године. Ово издање, које је објављено 1958. године у тиражу од хиљаду примерака, представљало је значајан корак у оживљавању Вуковог наслеђа.

Оно што је Голуба Добрашиновића од почетка издвајало од осталих научних радника била је његова потрага за малим али важним темама које су се односиле на велике људе. Путем тих истраживања настојао је да читаоцима приближи не само јавну већ и приватну, интимну димензију живота књижевника, објашњавајући њихова размишљања, осећања и свакодневне ритуале. Његов рад био је поткрепљен чврстим истраживачким радом и прецизним историјским подацима. Добрашиновић је у архивској грађи Музеја Вука и Доситеја пажљиво истражио велики број докумената, укључујући писма, краће белешке и огласе. Помоћу грађе из других фондова, као и записа и казивања савременика, настојао је да разоткрије свакодневни живот, размишљања и сусрете значајних личности, што је често потцењивано или занемаривано у традиционалним историјским наратијама.

Највећи део свог књижевног рада Добрашиновић је посветио Вуку Караџићу, док је његовој ћерки Мини посветио мањи део својих текстова. Насупрот томе, Доситеј Обрадовић се тек повремено налазио у фокусу његових интересовања. У серијама часописа *Ковчежић* објављени су његови радови: *О Вуковим њечашима*, *Вуков њпортрет од Уроша Предића*, *Вукова њушовања*, *Вук и Руси*, *Вук као редактор „Новина србских“*, *Вукови коренсњондентњи*, *Вуков син Димитрије*, *Још два цршежа Вукове кћери Мине* и многи други. Неке од тих тема Добрашиновић ће касније разрадити у озбиљне студије и публиковане монографије. На основу истражених Вукових историјских текстова о кнезу Милошу и осталим српским војводама, Добрашиновић је 1961. године објавио књигу *Живоњ српских војвода: и осталих знаменињих Срба*, која је дуго сматрана примером добре праксе о начину објављивања класичних дела старијих писаца. Исте године је припремио за штампу писмо Вука Караџића кнезу Милошу из 1832. године,

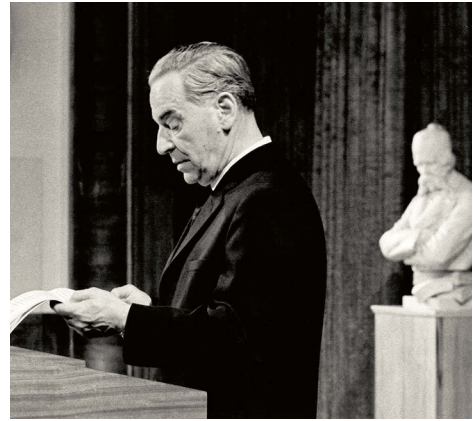

Вук Караџић, *Писмо кнезу Милошу*, приредио Голуб Добрашиновић, 1961.
Голуб Добрашиновић, *Вук Караџић, животи и рад*, 1961.

са детаљним објашњењима и поговором о писцу и објавио једно популарно издање – *Вук Караџић, животи и рад*, дело намењено школској омладини.

Поред истраживања, прикупљања и чувања музејских експоната и архивских материјала, кустоси Музеја Вука и Доситеја нису занемаривали важност излагачке делатности и представљања музејске грађе јавности. Прва изложба овог музеја, под називом *Вукова њрејиска*, отворена је 1950. године и обухватила је документе и преписку између Вука Караџића и његових савременика. Изложба *Вук Стефановић Караџић*, приређена 1956. године, садржала је документа, писма, књиге и личне предмете Вука Караџића, док је изложба *Животи и дело Доситеја Обрадовића* организована 1961. године поводом обележавања 150 година од смрти Доситеја Обрадовића.¹⁶

¹⁶ Гавриловић, Е., 2019, *Музеј Вука и Доситеја (1949–2019), 70 година од оснивања*, Народни музеј, Београд, 103.

Свечана академија на Коларчевом народном универзитету, обраћање Иве Андрића, 1964, АМВД

Тада већ доктор историје књижевности, стручњак у области културе и искусни музеалац, Голуб Добрашиновић се активно укључио у припреме за обележавање стогодишњице смрти Вука Караџића. Ова важна јубиларна прослава, која је 1964. године свечано обележена у Србији и свим крајевима тадашње Југославије, као и у иностранству, изискивала је озбиљан, систематичан рад и свеобухватну организацију. Стога је, на иницијативу Извршног већа Србије, у априлу 1963. године формиран Одбор за прославу, који је окупио шездесет и два истакнута јавна радника, међу којима је био и Ђуро Гавела, управник Музеја.

Одлучено је да се почетком јубиларне године први део програма реализује у Београду, а други, јесењи, у Вуковом родном месту Тршићу, током традиционалног *Вуковог сабора*.¹⁷ Голуб Добрашиновић, као кустос Музеја Вука и Доситеја, активно је учествовао у готово свим активностима јубилеја. Његов рад обухватао је организацију изложбе, сарадњу на припреми свечаних академија, учешће на научним конгресима, као и пружање подршке другим установама културе. Био је ангажован у организацији Вуковог сабора у Тршићу и на митингу испред споменика Вуку Караџићу у Београду. Поред тога, објављивао је фелетоне у појединим дневним листовима и учествовао у радио-емисијама различитих жанрова.

¹⁷ Добрашиновић, Г., 1967, Прослава стогодишњице смрти Вука Стеф. Караџића, *Годишњак рада Београда*, књ. XI–XII (1964–1965), Музеј града Београда, 493.

Прослава стогодишњице смрти Вука Караџића званично је започела на дан Вукове смрти, 7. фебруара, свечаном академијом на Коларчевом народном универзитету у Београду. Узваницама се, после уводне речи Душана Петровића-Шанета, председника Одбора, својим говором обратио књижевник и нобеловац Иво Андрић. У наставку програма, у вечерњим сатима, у Југословенском драмском позоришту изведен је сценски приказ *Мору на извору*, састављен од Вукових текстова и народних умотворина.¹⁸

Следећег дана одржан је свечани скуп у САНУ, на којем су учествовали бројни домаћи и страни представници научних институција, положен је венац на Вуков гроб у порти Саборне цркве у Београду и обављен помен којем је чинодејствовао патријарх Српске и Македонске православне цркве Герман. У Музеју Вука и Доситеја отворена је изложба аутора Голуба Добрашиновића *Живош и рад Вука Караџића*, на којој су изложени писма, књиге, документарна грађа, портрети и предмети из Вукове заоставштине. Куриозитет изложбе чиниле су фотографије кућа у којима је Вук с породицом живео у иностранству, као и фотокопије рукописа што се налазе у архивама и библиотекама Беча, Прага, Санкт Петербурга и Будимпеште. Изложбу је отворио Ђуро Гавела, а у свечаном програму учествовао је хор мадригалиста који је извео две песме – *Одби се бисер грана*, од Стевана Мокрањца и завршну песму из *Айошеозе Вуку*, од Мите Топаловића, по тексту Ђорђа Малетића.¹⁹

Припреме за јесењи део прославе започете су организацијом симпозијума о Вуку, који је отворен 15. септембра у Свечаној сали Београдског универзитета. Симпозијум је одржан у салама Филолошког факултета, а у њему су учествовали и кустоси Музеја Вука и Доситеја. У Коларчевом народном универзитету организован је циклус од 14 предавања, на којима је учествовао и Голуб Добрашиновић с темом о односу Вука Караџића са руским књижевницима и лингвистима.²⁰

У Етнографском музеју отворена је изложба *Јагар – Вуков завичај*, а у Државном архиву Србије је постављена изложба која је обухватила архивска документа о Вуку Караџићу. Меморијалне изложбе отворене су и у Музеју Првог српског устанка и манастиру Троноша. Културни центар Београда припремио

¹⁸ Исто, 494.

¹⁹ Гавела, Ђ., Игњатовић, Ђ., 1966, *Вук Караџић, Сиоменица, 1864–1964*, Вуков и Доситејев музеј, Београд, 101.

²⁰ Допис *Одбору за симпозијум о Вуку Караџићу*, послат 28. фебруара 1963, АМВД.

Изложба Вук Караџић, 1964, Музеј Вука и Доситеја, детаљи са отварања изложбе
АМВД

Обилазак Вукове родне куће у Тршићу, 1964.

АМВД

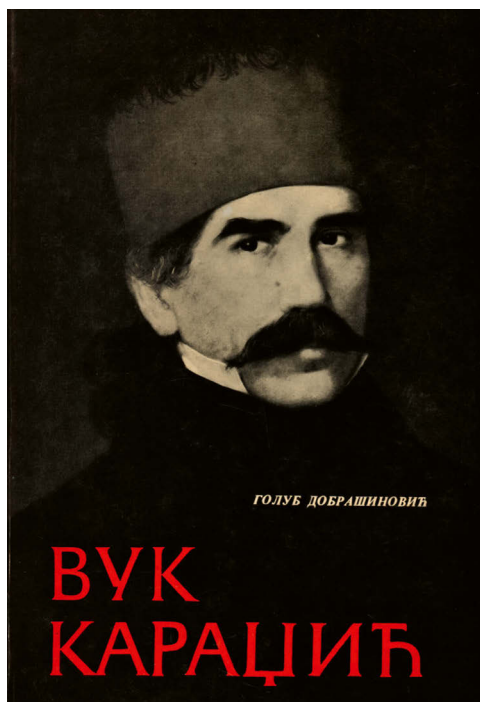
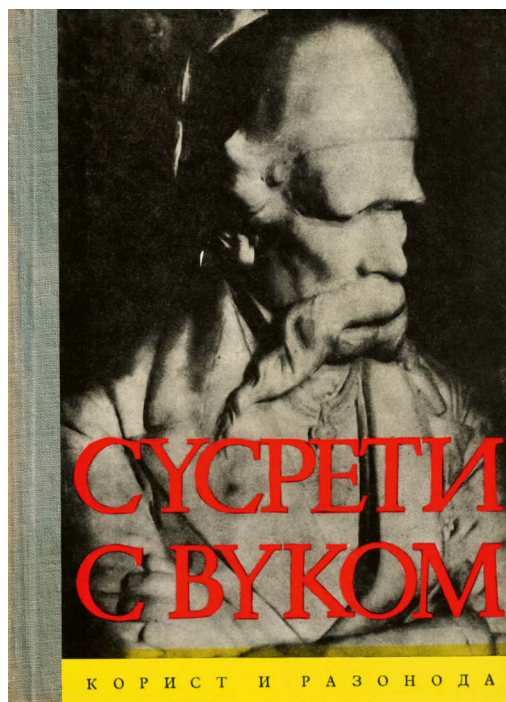
је путујућу изложбу фотографија из Вуковог живота, која је гостовала у неколико градова у Србији и иностранству.²¹

Вуков сабор одржан је у јесењем термину. У Вуковом родном Тршићу отворена је 28. новембра спомен-школа са спомен-библиотеком, којој су бројни писци и научни радници даровали примерке својих књига са аутографима аутора. У градском парку у Лозници откривен је споменик Вуку, рад вајара Миодрага Живковића.²²

Током 1964. године бројни стручњаци објавили су изузетна дела посвећена Вуку Карацићу. Најзапаженија међу њима била је обимна монографија др Миодрага Поповића под називом *Вук Стефановић Карацић 1787–1864*, која је пред-

²¹ Гавела, Ђ., Игњатовић, Ђ., 1966, *Вук Карацић, Споменница, 1864–1964*, Вуков и Доситејево музеј, Београд, 142.

²² Добрашиновић, Г., 1967, Прослава стогодишњице смрти Вука Стеф. Карацића, *Годишњак града Београда, књ. XI–XII (1964–1965)*, Музеј града Београда, Београд, 495.

Голуб Добрашиновић, Боривоје Маринковић, *Сусрети с Вуком*, 1964.

Голуб Добрашиновић, *Вук Караџић*, публикација за ученике

стављала свеобухватан преглед живота и рада тог великана. Голуб Добрашиновић је приредио књигу *Кошорска писма Вука Појовића*, а са Боривојем Маринковићем објавио је и дело *Сусрети с Вуком*, које обухвата текстове Вукових савременика, распоређене по хронолошком редоследу. Ученицима основних школа била је намењена књига *Вук Караџић*, која је обухватала биографске податке о великом српском реформатору – од његовог рођења и школовања, преко борбе за језик и правопис, до историјских догађаја описаних у устаничким хроникама и код Вукових биографа.

Уредништво годишњака *Ковчежић* посветило је шести број издања за 1964. годину Вуку Стефановићу Караџићу, а у редакцији Голуба Добрашиновића објављено је друго фототипско издање Вуковог писма кнезу Милошу, написаног у априлу 1832. године. Касније, године 1966, Музеј Вука и Доситеја објавио је споменицу *Вук Караџић, 1864–1964*, која је садржавала свеобухватан извештај о обележавању стогодишњице смрти великог српског реформатора. У том издању

Свечаност испред споменика Вуку Караџићу у Београду, 1964.
АМВД

нашли су се транскрипти говора истакнутих јавних личности, као и одабране фотографије са разноврсних скупова, академија, предавања и изложби што су одржане у оквиру прославе.

Обележавање стогодишњице смрти великана српске историје Вука Караџића одвијало се не само на државном и институционалном нивоу већ и на локалном, путем бројних активности у часописима, школским листовима и радио-емисијама, у којима је активно учествовао Голуб Добрашиновић. Музеј је, такође, успоставио сарадњу са школама које носе Вуково име, реализујући предавања, позајмице литературе и материјала за школске изложбе. Народни универзитет општине Стари град организовао је 9. октобра испред Музеја меморијално вече, којем је присуствовало више стотина ученика и грађана.²³ У оквиру прославе, а у продукцији филмске куће Дунав, режисер Миодраг Николић snимио је документарни краткометражни филм о животу Вука Караџића по сценарију Ђуре Гавеле.²⁴ Тај филм је исте године, у марту, приказан на Фестивалу краткометражних и документарних филмова у Београду, као један од значајних доприноса прослави.

Осим свечарских и материјалних обележја стогодишњице смрти Вука Караџића, посебну пажњу заслужују и одлуке о установљењу одличја с Вуковим именом, која се и данас додељују као признање за изузетне доприносе у култури и просвети. Током 1964. године разматрана је одлука о успостављању *Вукове дипломе*, која је од школске 1964/1965. године почела да се додељује најбољим ученицима основних и средњих школа широм Србије.²⁵ Истовремено, Културно-просветна заједница Србије усвојила је на својој четвртој редовној скупштини одлуку о оснивању *Вукове награде*, која је била намењена организацијама, установама и појединцима за изузетне резултате у ширењу културе и просвете. Ова награда заменила је дотадашњу *Седмојулску награду* Фонда за унапређивање културних делатности Србије.²⁶ Један од добитника *Вукове награде* био је и др Голуб Добрашиновић, који је тек 1987. године примио признање за свој изузетан допринос у култури, науци и образовању.

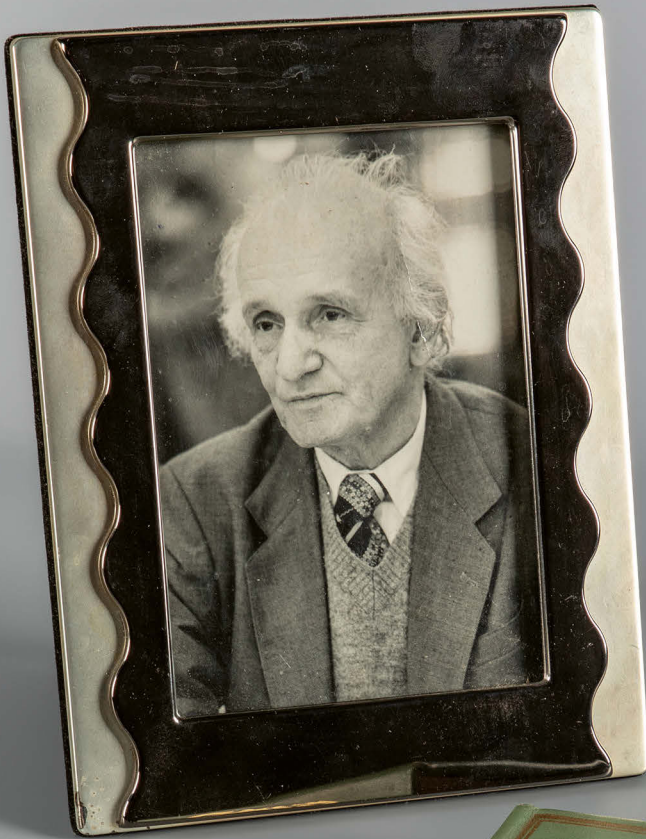
²³ Дневни лист *Политика*, 10. октобар 1964, *Одржано меморијално вече поводом 100-годишњице Вукове смрти*, Београд.

²⁴ Дневни лист *Политика*, 3. фебруар 1964, *Животи Вука Караџића на филму*, Београд.

²⁵ Часопис *Index*, 3. октобар 1964, *Најбољим ученицима (verovatno) i Vukove nagrade*, Нови Сад.

²⁶ Дневни лист *Борба*, 11. септембар 1964, *Уводи се „Вукова награда“?*, Београд.

Лични предмети
Голуба Добрашиновића
Колекција породице
Тодоровић Добрашиновић

Посвета ћерки Мини у *Споменару Мине Караџић*, 1980.
Колекција породице Тодоровић Добрашиновић

Упркос бројним обавезама, честим путовањима, учешћу на конгресима и сусретима са колегама, Голуб Добрашиновић није занемаривао ни породични живот. Супруга и он добили су ћерку, којој су, у част Вукове кћери, дали име Мина.

* * *

После великих прослава стогодишњица 1961. и 1964. године, стручњаци Музеја Вука и Доситеја вратили су се својим уобичајеним активностима. Уз наставак научноистраживачког рада, у Музеју су се припремале тематске изложбе, објављивале публикације, организовала предавања, књижевне вечери и школске посете. Поводом прославе стогодишњице ослобођења Београда од турске власти, Голуб Добрашиновић је 1967. године приредио изложбу *Југословенска народна поезија*. На изложби су биле представљене и фотокопије оригиналних Вукових превода народних песама, чиме је Музеј наставио своју мисију представљања српске културне баштине.²⁷

Голуб Добрашиновић је, као кустос и као члан Уређивачког одбора *Сабраних дела Вука Караџића*, усмерио свој рад на истраживање обимне Вукове преписке.

²⁷ Дневни лист *Експрес*, 12. 10. 1967, Изложба „Југословенска народна поезија”, АМВД.

Његов рад је обележен коришћењем великог броја фондова (преко тридесет архива), разноврсношћу грађе (званична акта, преписка, записи и казивања о Вуку, изводи из деловодних протокола...) као и њеним прецизним разврставањем на оригинале, концепте и преписе.²⁸ На основу прикупљеног и анализираних материјала, Архив Србије објављује 1970. године обимно дело *Архивска грађа о Вуку Караџићу, 1813–1864*, у редакцији Голуба Добрашиновића.²⁹ Ова репрезентативна књига садржи 307 докумената о Вуку, из око тридесет домаћих и страних архива, који потичу из Вуковог доба. Књига се састоји од предговора, пописа докумената у домаћим и страним архивама, опширних коментара, прегледа објављене архивске грађе и регистара личног, именског и географског.³⁰

Музеј Вука и Доситеја је 1972. године учествовао у организацији изложбе под називом *Вук Стефановић Караџић – човек и дело*, која је приређена у Галерији САНУ. На изложби су били приказани сачувани документи, прва издања Вукових књига, као и његови лични предмети. Том приликом објављена је публикација која је обухватила радове истакнутих стручњака као што су Љ. Стојановић, В. Ђурић, Ђ. Гавела и М. Поповић, а један од кључних доприноса био је и рад *Вук изблиза* Голуба Добрашиновића.³¹

У Музеју Вука и Доситеја низале су се изложбе које су својом темом и концепцијом привлачиле публику: *Вук и његова породица* (1973), *Мина Караџић-Вукомановић* (1974), *Вук у Њорџреџу* (1975), *Койишар и Вук* (1978).

Велико интересовање изазвала је изложба *Мина Караџић-Вукомановић*, будући да су тада први пут од оснивања Музеја представљени рад и стваралаштво Вукове кћери. Ради боље припреме материјала, Добрашиновић је отпутовао у Савинац, где је снимио цркву поред које су сахрањени чланови породице Алексе Вукомановића.³²

²⁸ Вукичевић, Д., 2021, Голубу Добрашиновићу за незаборав, *Даница, српски народни илустрирани календар за годину 2021, двадесет осма година*, Вукова задужбина, Београд, 96.

²⁹ Други део књиге – *Архивска грађа о Вуку Караџићу: 1864–1905. II* – Добрашиновић ће објавити 1988. године.

³⁰ Стојанчевић, В., 1973, *Архивска грађа о Вуку Караџићу, 1813–1864*. Приредио др Голуб Добрашиновић. Архив Србије. Београд 1970, 818, *Историјски часопис, књига 20*, Историјски институт у Београду, 418–420.

³¹ Дневни лист *Вечерње новости*, 6. 4. 1972, *Поводом изложбе организована у галерији САНУ у Београду*, АМВД.

³² Добрашиновић, Г., 10. октобар 1974, *Извештај о пућу у Савинац*, АМВД.

IZVEŠTAJ

o putu u Savinac, 10. oktobra 1974.

U Savinac sam išao radi snimanja crkve, odh. grobova porodice Alekse Vukomanovića. Kao što je poznato, tu su sahranjeni posmrtni ostaci i Vukove kćeri Mine i njenog sina Janka.

Prilikom prekopavanja starog Tašmajdanskog groblja u Beogradu, posmrtni ostaci porodice A. Vukomanovića preneti su u porodičnu crkvu Vukomanovića u Savincu.

U crkvi koju je knez Miloš podigao 1819. a obnovio 1860. u čast svoje preminule supruge Ljubice, rodom Vukomanović, sahranjeni su mnogi iz bratstva Vukomanovića.

Ploče s imenima pokojnika postavljene su na levom zidu, a posmrtni ostaci u kripti.

Crkva je na lepom mestu pokraj večito šumne rečice Dičine.

U skladu s potrebnama izložbe snimio sam crkvu iz dvatri ugla, enterijer njen, nadgrobne ploče. Od toga će nešto biti izloženo na izložbi o Mini.

Beograd,
22. X 1974.

J. Zupanc

Извештај о пућу у Савинац, 10. октобар 1974.

АМВД

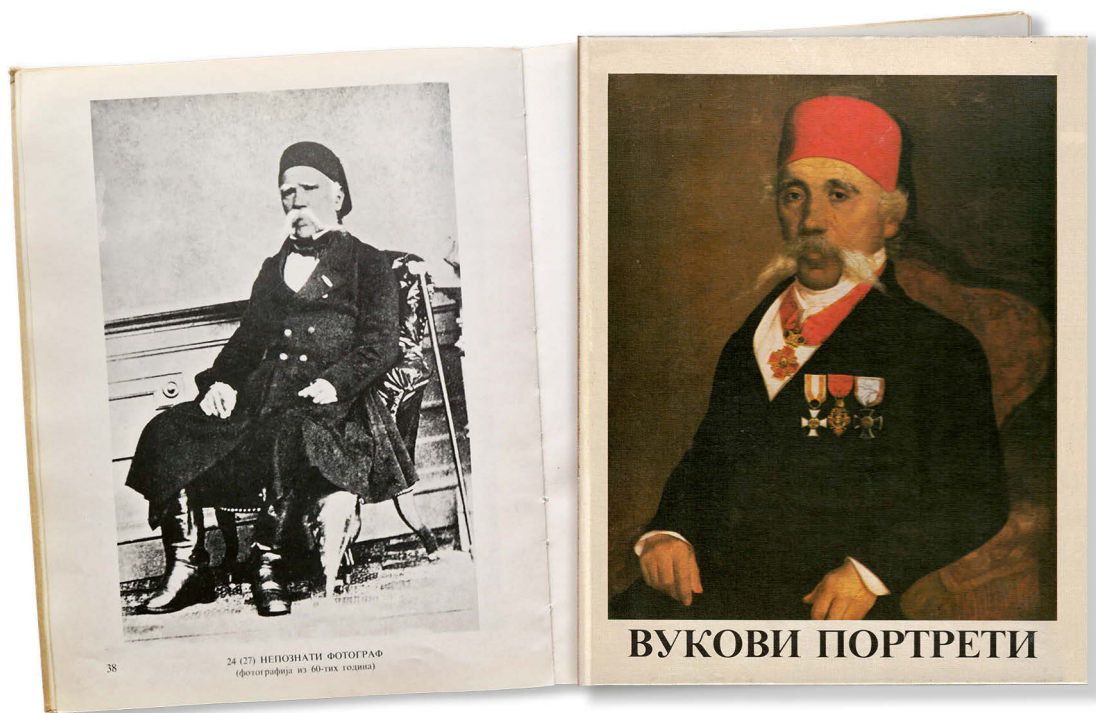
Габријел Декер, *Мина Караџић*, 1847, колорисана дагеротипија
Збирка НМС

Голуб Добрашиновић, *Мина Караџић-Вукомановић*, 1974.

Изложбу је пратила пригодна публикација која садржи Минину биографију, списак њених књижевних и ликовних радова, личности с којима се дописивала, објављену литературу и изложбене експонате.³³ На изложби су били представљени њени ликовни радови, писма, разни документи и лични предмети из Вукове породице.

У редакцији Голуба Добрашиновића објављен је *Сјоменар Мине Караџић*, који је, иако штампан у великом тиражу од пет хиљада примерака, већ наредне 1975. године доживео своје друго издање, а 1983. и треће. Вукова задужбина објавила је 2018. године допуњено издање *Сјоменара Мине Караџић* са текстовима посвета, коментарима и поговором Голуба Добрашиновића преведеним на немачки и руски језик.

³³ Добрашиновић, Г., 1974, *Мина Караџић-Вукомановић*, Вуков и Доситејев музеј, Београд.

Голуб Добрашиновић, *Вукови портрети*, 1975.

Листови оригиналног Минеиног споменара чувају се у Архиву САНУ, под сигнатуром 9531, у тамнозеленој кутији у облику књиге.³⁴ На листићима, различитих димензија и боја, исписане су Мини посвећене посвете Петра Другог Петровића Његоша, Јакоба Грима, Бранка Радичевића, Милице Стојадиновић Српкиње, Флора Огњева, Терезе Вајс и других савременика. Осим исписа, Мина је у кутијици чувала писма упућена сину Јанку, прамен мајчине косе те очеве и своје визиткарте, које се данас чувају у збирци Музеја Вука и Доситеја.

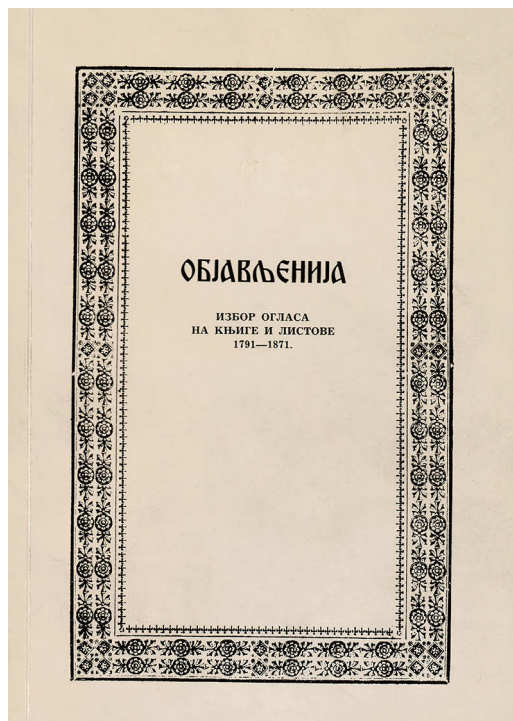
Изузетан успех постигла је изложба *Вук у портрету* и књига Голуба Добрашиновића *Вукови портрети*, где је представљено осамдесетак радова – портрета Вука Караџића из различитих периода и у различитим техникама – од цртежа, слика, литографија, медаља, диплома, марки, до интарзија и бакрореза.³⁵

³⁴ Добрашиновић, Г., 1975, *Споменар Мине Караџић*, XVI, Вуков и Доситејев музеј, Београд.

³⁵ Добрашиновић, Г., 1975, *Вукови портрети*, Вуков и Доситејев музеј, ИП Вук Караџић, Београд.

Изложба Вук у *портрету*, 1975, Музеј Вука и Доситеја, детаљи
АМВД

Голуб Добрашиновић,
*Објављенија, Избор оџласа на књиџе
и листове 1791—1871, 1974.*

Ова студија је значајна за портретистику и за разумевање канонизације Вука Караџића у српској култури.³⁶ Поменутом изложбом у септембру 1975. године започете су свечаности 40. Вуковог сабора у Тршићу, а потом је, у ширем обиму, она постављена и свечано отворена у просторијама Музеја Вука и Доситеја у Београду.

Вуков сабор је 1974. године отворен представљањем Добрашиновићеве књиге *Објављенија, Избор оџласа на књиџе и листове 1791—1871*, коју је објавило Друштво библиотекара Србије. Године 1976, у издању Музеја Вука и Доситеја публиковано је Добрашиновићево дело *Вукова објављенија*, дело у којем су сакупљени сви огласи (44) што их је Вук користио као позив будућим читаоцима да се претплате на његове књиге. Публикација је обухватила расправу о огласима тог доба, библиографију о огласима и другу научну грађу која допуњује овај значајан сегмент Вуковог рада.

³⁶ Вукичевић, Д., ДОБРАШИНОВИЋ, Голуб, доступно на <https://srpskaenciklopedija.rs/books/slovo-d/page/dobrasinovic-golub>, приступљено 11. 6. 2024.

НАРОДНИ МУЗЕЈ • БЕОГРАД

МУЗЕЈ ВУКА И ДОСИТЕЈА

Голуб Добрашиновић, Јелена Шаулић,
Водич кроз сјалну пошавку Музеја Вука и Доситеја, 1976.

Лични предмети
Голуба Добрашиновића

Након одласка Ђуре Гавеле у пензију, Голуб Добрашиновић је преузео дужности в.д. управника Музеја Вука и Доситеја и главног уредника Редакције часописа *Ковчежић*. Уз бројне кустоске, а потом и управничке обавезе, приредио је и низ дела намењених музејској публици и широј јавности. Популарна издања о Вуку Карацићу објављивао је 1967, 1970. и 1972. године, а са Јеленом Шаулић је 1976, 1986. и 1990. године припремио више водича кроз Музеј Вука и Доситеја намењених посетиоцима сталне поставке.

Голуб Добрашиновић је познат и по својој збирци под називом *Бајке народа Југославије*, објављеној 1977. године у три тома.³⁷ У њој је сакупио, обрадио и објединио бајке из различитих крајева Југославије, настојећи да сачува богатство и разноликост народне традиције. Збирка је позната по верности изворним казивањима, те је значајна не само као литерарно дело већ и као етнологска грађа, која чува приче и мотиве дубоко укорене у народној култури. Бајке је илустровала ликовна уметница Деса Керчки Мустур.³⁸

³⁷ Добрашиновић, Г., 1977, *Бајке народа Југославије*, Младинска књига, Љубљана.

³⁸ *Бајке народа Југославије* објављене су 1982. године у два тома и на Брајевом писму у издању Издавачке куће Филип Вишњић, Београд.

Голуб Добрашиновић – члан Уређивачког одбора за издавање Сабраних дела Вука Караџића

НАУЧНА ОКУПИРАНОСТ ВУКОМ МАНИФЕСТОВАЛА СЕ ИСТРАЖИВАЧКОМ СИМБИОЗОМ: КАО И ВУКА, И ДОБРАШИНОВИЋА ОДЛИКУЈЕ САКУПЉАЧКА СТРАСТ, ЉУБАВ ПРЕМА ИСТОРИЈИ, ТЕЖЊА КА ИСЦРПНОСТИ И ДЕТАЉИЗАЦИЈИ.

Драгана Вукичевић, Голубу Добрашиновићу за незаборав,
Даница, српски народни илустрирани календар за годину 2021.

У оквиру припрема за обележавање стогодишњице Вукове смрти Влада Републике Србије и Одбор за прославу стогодишњице смрти Вука Караџића донели су 1963. године одлуку о оснивању Уређивачког одбора *Сабраних дела Вука Караџића* са циљем да се приступи системском објављивању свих Вукових дела као и његове обимне преписке, што је представљало један од најважнијих културних подвига тог времена. У саставу Уређивачког одбора налазили су се водећи научници и стручњаци из различитих области: др Павле Ивић, др Владан Недић, др Берислав Николић, др Милорад Павић, др Мирослав Пантић, др Радован Самарџић, др Голуб Добрашиновић и Живорад Стојковић. Осим њих, у приређивању дела учествовали су и истакнути стручњаци из области етнологије, историје, географије, усмене књижевности и лексикографије. Овај пројекат је представљао кључни корак у систематизацији и очувању Вуковог наслеђа и коначном реализацијом допринео је широј доступности његових дела и бољем разумевању укупног удела у српској култури.

Вук Стеф. Караџић

**БИБЛИОГРАФИЈА
СПИСА
ВУКА КАРАЏИЋА**

ПРОСВЕТА • БЕОГРАД

Голуб Добрашиновић, *Библиографија списа Вука Караџића*, 1974.

Међутим, услед осипања чланова Одбора и успоравања послова, планирана динамика издавања *Сабраних дела Вука Караџића* није могла бити реализована у предвиђеним роковима. Томови тог капиталног издања излазили су све до 1975. и то у размацима од по неколико година. Међу њима се посебно издваја *Библиографија сѝиса Вука Караџића*, у редакцији Голуба Добрашиновића, објављена 1974. године. Ово дело сматра се првом персоналном библиографијом објављеном у нас, урађеном у складу са најсавременијим принципима. Књига се састоји од штампаних списа, нештампаних списа, списа за које се претпоставља да су Вукови, посмртних издања, загубљених списа, Вуковог редакторског рада, превода из Вукових збирки у издањима до 1865. године, прештампавања у посебним издањима, рукописа, бележака и пописа писама. Ова библиографија садржи податке о свим рукописима и штампаним радовима што су расути по многим нашим и светским архивима, као и у многобројним периодичним издањима на српском и на више страних језика.³⁹ Њена вредност лежи у детаљности и свеобухватности, због чега је постала кључни извор за истраживаче Вуковог живота и дела који пружа основу за проучавање његовог стваралаштва.

Рад на обимној Вуковој преписци, у оквиру Одбора, поверен је др Голубу Добрашиновићу, који је након одласка у превремену пензију 1977. могао у потпуности да се посвети њеном истраживању и публиковању. Као члан Редакције приредио је тринаест књига Вукове преписке, чиме је одао поштовање свима који су му на том послу претходили.⁴⁰

Првобитна идеја о систематском сабирању и тумачењу Вукове преписке настала је непосредно након преноса Вукове оставине из Беча у Београд. Овај сложени и обимни подухват започет је на предлог Имбре Игњатијевића Ткалца, који је 1894. године упутио иницијативу Српској академији наука. Први који се прихватио тог задатка био је Петар Пера Ђорђевић, а након његове смрти рад је наставио Љубомир Стојановић, који је од 1907. до 1913. године, све до избијања рата, успео да објави седам књига преписке које су обухватиле 3780 писама.⁴¹ Добрашиновић је, следећи ову традицију, наставио рад на обради Вукове

³⁹ Војиновић, С., 2011, Историчар књижевности Голуб Добрашиновић, *Књижевна историја*, 143/144, Институт за књижевност и уметност, Београд, 426.

⁴⁰ Вукичевић, Д., 2021, Голубу Добрашиновићу за незаборав, *Даница, срѝски народни илустрировани кашалол за годину 2021, двадесет осма година*, Вукова задужбина, Београд, 95.

⁴¹ Опширније у: Добрашиновић, Г., 1987, Вукова преписка, *Сабрана дела Вука Караџића, књига двадесетта, Преписка I (1811/1821)*, 97–119.

АРХИВ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Лист за истраживаче

редни број **21**

1. Презиме и име: Добрашиновић Голуб
2. Име оца и мајке: Милеје, Јанковића
3. Место и датум рођења, народност и држављанство: Београд, 28. I 1925. Србине, СФРЈ
4. Занимање и адреса установе у којој је запослен: Куратор, Музеј и Личног архива Музеја Г. Јевремова Београд
5. Број личне карте (или пасоша): 351281
6. Квалификације и година завршених студија: Филозофски факултет
7. Наслов теме за коју жели да истражује архивску грађу: Вука Караџић
8. У ком циљу (писање дисертације, друге неке студије и слично): историјско-лингвистичка и Вуков
9. Адреса стана и број телефона у Београду: Београдска 12

Обавеза: — Обавезујем се да ћу у своме раду (чланак, студија и сл.) навести све изворе којима сам се служио-ла у Архиву и да ћу послати Архиву један примерак објављеног рада (посебан отисак, посебно издање и сл.) за његову приручну Библиотеку.

Потпис
Голуб Добрашиновић

у Београду, 12. II 1971.

Први истраживачки лист Голуба Добрашиновића, у Архиву САНУ, 12. фебруара 1971.

преписке, обogaђујући је детаљним истраживањима и модерним научним приступом, чиме је поставио нове стандарде у проучавању епистоларне грађе Вука Стефановића Караџића.

Тринаест томова Вукове преписке представљају хронолошки пописану, растумачену и, по потреби, преведену Вукову кореспонденцију, распоређену по годинама. Ова грађа сачувана је у великој мери захваљујући одлуци Вукове ћерке Вилхелмине Мине Караџић Вукомановић да очеву заоставштину поклони Краљевини Србији. После њене смрти 1894. године извршена је расподела Вукове оставине, по којој су преостале књиге предате Народној библиотеци, архивалије Архиву Академије наука, а географске карте Географском заводу. Слике, лични предмети, део архивске грађе и књиге из личне Вукове библиотеке припали су Народном музеју и излагани су у оквиру Вукове собе при Историј-

АРХИВ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Редни број 2XP6 Лист за истраживаче

1. Презиме и име: Добрашиновић Вук
2. Име оца и мајке: Милоша и Милице
3. Место и датум рођења, народност и држављанство: Београд, 23. III 1925, Србин, Југославен
4. Занимање и адреса установе у којој је запослен: К. 423
5. Број личне карте (или пасоша): 1004729
6. Квалификације и година завршених студија: 1950
7. Наслов теме за коју жели да истражује архивску грађу: Вук
8. У ком циљу (писање дисертације, друге неке студије и слично): у припрему
9. Адреса стана и број телефона у Београду: Ч. Јосифовићева 12 - 401-521

Обавеза: — Обавезујем се да ћу у своме раду (чланак, студија и сл.) навести све изворе којима сам се служио-ла у Архиву и да ћу послати Архиву један примерак објављеног рада (посебан отисак, посебно издање и сл.) за његову приручну библиотеку.

Потпис
В. Добрашиновић

у Београду, 23 III 1998.

Последњи истраживачки лист Голуба Добрашиновића, у Архиву САНУ, 23. марта 1998.

ском одељењу. Остала преписка расута је од Петрограда до Лондона, Берлина, Вајмара, Беча, Београда и од Загреба до Новог Сада, Крагујевца, Боке Которске и Цавтата.

Вук је током живота кореспондирао са око седам стотина особа. Иако су многа писма с временом изгубљена, похабана или постала нечитљива, ова обимна преписка садржи готово седам хиљада писама. Од тог броја, око две хиљаде писама написано је или потписано Вуковом руком, док је око пет хиљада писама било упућено њему. Ова импресивна збирка сведочи о богатству његових контаката и значају који је имао у културном и интелектуалном животу свог доба.

Мукотрпан рад на Вуковој преписци морао је бити завршен до 1987. године како би се, у оквиру обележавања двеста година од рођења Вука Стефановића Караџића и манифестације *Два века Вука*, заокружио рад на *Сабраним делима*.

Датум издаваша и крађања грађе	Назив збирке, фонда и с.к., сигнатура, број листова и сигнатура напомена	Потпис дежурног службеника
12. II 71 Братско, 12. II 71	нем. зб. бр. 7969, 7979/1, 8004/1-2, 8026/1-4, 8062, 8292/1-2, 8319, 8326, 8421; 8552/107-8, 8699/1-14.	Братско
15. II 71 Братско 15. II 71	б.с. 9306/5; 8699/2936, 2952; 8211 (нем. зб.)	Братско
24. II 71 Братско 21. III 71	(нем. зб.) бр. 8552/261	Братско
19. III 71 Братско 22. III 71	бр. 8284/2; 8552/30, 48, 48а (нем. збир.)	Братско
22. III 71 Братско 22. III 71	(нем. зб.) бр. 8552/255, 262.	Братско
21. V 71 Братско 28. V 71	нем. збирка, бр. 8552/244-6, 8552/251, 256 i-xix, 261; 3739-51 8549, 9530, 8552/107; 30(27); 8507; 8295/1; 8294/1-2; 8495; 8223/25	Братско

Преглед књига издатих Голубу Добрашиновићу током 1971. године, у архиву САНУ

Првобитни технички проблеми који су искрсли током припреме били су превазиђени закључивањем сарадње са Архивом Србије, са чијим је сарадницима Добрашиновић радио на сакупљању грађе, снимању докумената, тумачењу истраживања и припреми материјала за публикацију.

Међутим, током тог процеса јављале су се одређене грешке и недоумице, које су изискивале пажљиво решавање. Један од највећих изазова представљали су различити правописни знакови и језичке особености које су се користиле у писмима, што је додатно компликовало преношење аутентичног садржаја из тог периода. Приређивачи су се трудили да пренесу садржај писама што верније оригиналима, укључујући све специфичности правописа и језичких израза што су биле у употреби у Вуково време. Упркос свим потешкоћама, рад на Вуковој преписци представљао је значајан научни подухват који је захтевао изузетну пажњу, посвећеност и детаљно познавање језика и правописа из доба у коме је Вук стварао.⁴²

Последњи, дванаести том Вукове преписке који је штампан за Добрашиновићевог живота изашао је 1998. године. Тринаесту књигу, у редакцији Добрашиновића, приредили су др Миодраг Матицки и проф. др Бошко Сувајчић, те је њеним објављивањем 2014. године успешно окончан пројекат *Сабрана дела Вука Караџића*, што је представљало једну од кључних тачака у обележавању 150 година од Вукове смрти. На крају књиге налази се текст *Реч на крају* Голуба Добрашиновића која симболички заокружује његов животни рад на приређивању преписке и ставља тачку на дугогодишњи научни подухват који је дубоко утицао на очување и презентацију Вуковог културног наслеђа.

Вукова преписка представља један од најважнијих извора за познавање порекла и историјата сакупљеног и објављеног Вуковог материјала, као и његовог пословног, приватног и породичног живота. Вук је бележио датуме смрти својих савременика, завршетке школовања, боравке у иностранству, па је она за неке наше личности из прве половине 19. века једини сачувани извор за допуну њихових биографија.⁴³ Писма која је размењивао с многобројним сарадницима, пријатељима, покровитељима и с породицом не откривају само његову посвећеност реформи српског језика и културе, већ осветљавају и његов лични

⁴² Опширније у: Добрашиновић, Г., 2014, *Реч на крају, Сабрана дела Вука Караџића, књига тридесет друга, Преписка XIII (1863/1864)*, 577–594.

⁴³ Војиновић, С., 2011, *Историчар књижевности Голуб Добрашиновић, Књижевна историја*, 143/144, Институт за књижевност и уметност, Београд, 427.

САБРАНА ДЕЛА ВУКА КАРАѢИЋА

Уређивачки одбор

Голуб Добрашиновић, Павле Ивић
Владан Недић, Берислав Николић
Милорад Павић, Мирослав Пантић
Радован Самарцић, Живорад Стојковић

КЊИГА ТРИДЕСЕТ ДРУГА

приредио

Голуб Добрашиновић

сарадник

Љубица Наранчић

ВУКОВА ЗАДУЖБИНА
ПРОСВЕТА • БЕОГРАД

Последњи том Вукове
преписке – Преписка XIII
(1863–1864), 2014.

ПРЕПИСКА

Вук Стеф. КараѢић

ПРЕПИСКА
XIII
(1863–1864)

ВУКОВА ЗАДУЖБИНА
ПРОСВЕТА • БЕОГРАД

ОВИЋ ЊЕГОШ – ЛУДВИГУ АУГУ-	
мар 1851. -----	535
ВО ПРОСВЕШТЕНИЈА	
КАРАЦИЋУ И КОСТИ ВУЛИЋУ	
1852. -----	537
ДИНОВИЋ – МИНИ КАРАЦИЋ	
1853. -----	538
ЉЕВИЋ – ПРИВАТНОМ УЧИТЕЉУ	
8. март 1853. -----	540
ИН – А. АВРИЛУ	
56 -----	

319. ЈАКОВ Ј. НЕНАДОВИЋ – ЈОВАНУ ГАВРИЛОВИЋУ	
Ужице, 21. август 1860. -----	563
320. ДИМИТРИЈЕ ПРОТИЋ – МИЛАНУ ЈОКСИМОВИЋУ	
Шабац, 12. октобар 1860. -----	564
321. МИЛИЈА БУГАРИН – ЈОВАНУ ГАВРИЛОВИЋУ	
Крушевац, 17. октобар 1860. -----	565
322. МИЛИЈА БУГАРИН – ЈОВАНУ ГАВРИЛОВИЋУ	
Крушевац, 17. октобар 1860. -----	567
323. АКСЕНТИЈЕ СРЕЋКОВИЋ – ЈОВАНУ ГАВРИЛОВИЋУ	
Ваљево, пре 25. октобра 1860. -----	568
324. МИЛОШ ТОДОРОВИЋ – ЈОВАНУ ГАВРИЛОВИЋУ	
10. јануар 1861. -----	570
И. РАДОЈЕВИЋ – ЈОВАНУ	
ИЋУ	
октобар 1861. -----	572
И. РАДОЈЕВИЋ – ДИМИТРИЈУ КАРАЦИЋУ	
1. јануар 1862. -----	573
И. РАДОЈЕВИЋ – ВУКУ ВРЧЕВИЋУ	
новембар 1863. -----	574
И. РАДОЈЕВИЋ – ГОЛОВАЦКИ	
И. РАДОЈЕВИЋ – МИХАЈЛОВИЧУ (?)	
1. јануар 1863. -----	575
И. РАДОЈЕВИЋ – ВУКУ ВРЧЕВИЋУ	
ки, 26. децембар 1863. -----	576
И. РАДОЈЕВИЋ: Реч на крају -----	577
-----	595

РЕЧ НА КРАЈУ

1.

У Предговору (*Прејиска*, књ. I, 130–142) изнета су и начела којих смо се држали, и проблеми с којима смо се сучељавали. Било би боље да смо после темељнијег искуства из свих књига свели то у овој књизи.

Наиме, журба да предамо рукопис свих књига до великог јубилеја 1987, до 200-годишњице Вукове смрти оставила је непожељне последице на читавој преписци: за оно време недовољну припремљеност грађе; одустајање од утврђених, разубјених начела у обради писама (уобичајених коментара, описа писама и сл.); најзад од израде регистара уз књиге. Ради убрзања припреме морали смо стога упростити много штошта. Од објашњења задржали смо текстолошке коментаре; остало – опис писама и библиографске податке о њима (о штампању и прештампавањима), биографије и доступне портрете кореспондента, факсимил једног њиховог писма као и регистре (именски, географски и предметни) оставили смо за XIV књигу, што је истину и знатно прикладније, а што се регистара тиче, знатно економичније и просторно, и употребно. Жртвовали смо и указивање на речи које је Вук, по обичају, подвлачио, најчешће црвеном оловком, речи не увек довољно јасне по значењу или читљивости, али ипак захвалан материјал за поређење с фондом у Вуковом *Рјечнику*. Надам се да ће то занети неког трудољупца у проучавању и топографски и семантички бројних речи (ређих и мање знаних, наших и страних, архаизама и кованица и сл.) разасутих широм ове огромне преписке. Биографски подаци о кореспондентима, понајвише обимни регистри, особито пак предметни, кључ ове пребогате ризнице, надоместиће у великој мери присуство уобичајених напомена.

Грешака је било из више разлога, објективних и субјективних, о „људској слабости“, или „по незнању“ како би Вук казао.

Ради овако замашног посла обављене су и многе помоћне припреме: прибављена таблица за израчунавање покретних празка, енциклопедијски текст о аустријском новцу, родослов реновића, попис негдашње титулације (што нам је каткад припогло да утврдимо занимање или саму личност), чланак о жиго-

Сабрана дела Вука Караџића

поглед на свет, идеале, стрепње и борбе. Преписком су обухваћена и писма с многим истакнутим личностима из тадашње Европе, укључујући слависте, пи-сце, научнике и политичаре, што доприноси дубљем разумевању његових веза и утицаја у ширем европском контексту.

У Вуковој преписци јасно се уочавају његови напори у очувању и унапређењу народне културе као и његова истрајност у борби за признање народног српског језика. Такође, преписка пружа увид у свакодневне животне ситуације с којима се Вук суочавао, показујући не само његову посвећеност националним и културним циљевима већ и личне изазове с којима се сусретао. Писма откривају његова размишљања о политици, друштву и култури, као и упорност у суочавању с тешким условима у којима је радио. Поред тога, преписка открива и Вукове односе са блиским особама, нарочито из породице, чиме се приказује његова емотивна страна, коју није често показивао у јавности.

У овом комплексном истраживачком раду Голуб Добрашиновић је успео да разоткрије многе аспекте Вуковог карактера, истичући његове не само врлине већ и мане, како у приватном, тако и у јавном животу. Његова анализа представља истанчано разматрање Вуковог живота и рада, уз акценат на многе контексте који су обликовали његову личност и деловање. Ако посматрамо ова два велика истраживача из данашње перспективе, обојица су, иако су деловала у различитим историјским оквирима и различитим приступима, тежила истом циљу: очувању и унапређењу српске културне и језичке баштине. Сличности између Вука и Голуба Добрашиновића могу се такође уочити у приступу грађи, јер и Голуба и Вука одликују сакупљачка страст, дубока љубав према историји и свест о значају детаљног и систематичног прикупљања података. Обојица су тежила исцрпности и прецизности у свом раду, што се посебно огледа у њиховом истраживачком приступу који је био усмерен на очување културних и језичких вредности и њихово преношење будућим генерацијама.⁴⁴

⁴⁴ Вукичевић, Д., 2021, Голубу Добрашиновићу за незаборав, *Даница, српски народни илустрирани календар за годину 2021, двадесет осма година*, Вукова задужбина, Београд, 95.

Голуб Добрашиновић – свестран научни радник

РЕЧ ЈЕ О СИНТЕЗИ ДУБОКО ПРОМИШЉЕНОЈ, ПОТКРЕПЉЕНОЈ НАЈРЕЛЕ-
ВАНТНИЈОМ ТАДАШЊОМ ЛИТЕРАТУРОМ, НАПИСАНОЈ КАО УЏБЕНИК
КОЈИ СЕ НЕКАКО БАШ У ОВЕ НАШЕ ДАНЕ МОЖЕ ПОНУДИТИ СВИМА
НАМА КАО ОБАВЕЗНА ЛЕКТИРА.

Миодраг Матицки, Голуб Добрашиновић о односу Вука и Његоша,
Даница, српски народни илустрирани календар за годину 2020.

Након одласка у пензију Голуб Добрашиновић је наставио да објављује радове на разноврсне теме, показујући тако свестраност и непресушну научну енергију. Приређивао је дела која су доносила нове интерпретације у вези са животом и радом Вука Караџића, али с једнаким ентузијазмом наставио је да истражује и стваралаштво српских реалиста. Његова преданост и дубоко разумевање историјских контекста, као и склоност ка детаљном истраживању омогућили су му да понуди нове увиде у проучавања која су значајно обогатила српску књижевну науку и културно наслеђе.

Посвећеност Вуку резултирала је израдом мање студије под називом *Вук изблиза*,⁴⁵ у којој је Добрашиновић представио дубок и интиман увид у живот и рад тог великана. Књига је подељена у више поглавља – *Вуков лик, болесни,*

⁴⁵ Добрашиновић, Г., 1978, *Вук изблиза*, Дом културе „Вук Караџић”, Лозница.

Голуб Добрашиновић, *Вук изблиза*, 1978.

Койишар и Вук

Зрети је њега брѣсѣ
 Дуги, као да сеа есе њега
 мана, као а тоу, као да сеа
 њега у њега.

Ана, њега ју је а њега
 њега, њега, а њега њега, а
 њега рема да сеа њега њега
 њега, њега а њега.

18

Српски језик сеа њега у њега
 српски језик сеа њега

Д, а, а, а	И, и, и
Ђ, ђ, ђ	К, к, к
В, в, в	Л, л, л
Г, г, г	М, м, м
Н, н, н	О, о, о
П, п, п	Р, р, р
С, с, с	Т, т, т
Ц, ц, ц	Ч, ч, ч
Ѣ, ѣ, ѣ	Ѥ, ѥ, ѥ
Ѧ, ѧ, ѧ	Ѩ, ѩ, ѩ

РАД • ВУКОВ САБОР

ВУК – АНА

ПРЕПИСКА

Голуб Добрашиновић, Койишар и Вук, 1980.

Голуб Добрашиновић, Вук – Ана, преписка, 1992.

Вукова цедуља
 упућена Ани на
 немачком и српском
 језику

Ја љубим тебе као у љубим
 ја љубим тебе као у љубим
 ја љубим тебе као у љубим

одевање, карактер, нарав, личне особине, образовање и животи у породичном кругу – која омогућавају читаоцима да Вука упознају не само као јавну личност већ и као човека са свакодневним навикама, приватним мислима и личним изазовима. Добрашиновићев приступ одликује се изузетном пажњом према детаљима и дубоким поштовањем Вуковог наслеђа, што ово дело чини вредним доприносом разумевању како Вуковог карактера, тако и културно-историјског оквира у коме је живео и деловао.

Вукове породичне прилике Добрашиновић је представио у збирци сачуване преписке између Вука и супруге Ане у периоду од 1814. до 1862. године. Књига *Вук – Ана, њрейиска*⁴⁶ описује Вуков однос са Аном и открива детаље о њиховим личним осећањима, породичним односима и животу ван јавне сфере. Анализом писама Добрашиновић успева да прикаже људску страну великог реформатора, наглашавајући значај Анине подршке и њен утицај на Вука током његових бројних путовања и радних изазова. Писма детаљно описују свакодневне животне аспекте, изазове везане за финансије и тежак положај породице Караџић у времену политичких и културних промена. Добрашиновићево истраживање не само да открива интимне и људске аспекте Вуковог живота већ и осветљава дубоку везу између Вука и Ане као стубова породичне стабилности и подршке у критичним моментима.

Вуков однос са сарадницима Добрашиновић описује на примеру дугогодишњег пријатељства и кумства са словеначким лингвистом Јернејем Копитаром, цензором за словенске језике и кустосом Дворске библиотеке у Бечу. У књизи *Койишар и Вук*⁴⁷ аутор обрађује сложене односе и међусобну сарадњу кроз књижевне, културне, па и политичке импликације њиховог заједничког рада.

Међутим, управо због својих контаката са Копитаром и бројним интелектуалцима широм Европе, Вук је током живота често бивао под надзором аустријске полиције, јер су царске власти биле подозриве према његовим активностима. Добрашиновићева књига *Вук њод њрисмоџром њолиције*⁴⁸ открива сложену мрежу односа између Вука Караџића и политичког система тог времена и пружа јединствен увид у његов живот под непрестаном присмотром. Заснована на анализи докумената и извештаја аустријске полиције, књига истиче методе и

⁴⁶ Добрашиновић, Г., 1992, *Вук – Ана, њрейиска*, Књижевна заједница Новог Сада, Нови Сад.

⁴⁷ Добрашиновић, Г., 1980, *Койишар и Вук*, Вуков сабор, Тршић, Рад, Београд.

⁴⁸ Добрашиновић, Г., 1986, *Вук њод њрисмоџром њолиције*, Вуков сабор, Тршић, Рад, Београд.

обим надзора којем је Вук био изложен, наглашавајући напоре власти да спрече ширење његових идеја.

Тешкоће с којима се Вук суочавао приликом штампања и дистрибуције својих књига детаљно су представљене у Добрашиновићевим студијама *О пренумерацији, Благодетељи српској књижевности*⁴⁹ и *Вукови пренумеранци, прејилајници и доброшвори Вуковој дела 1814–1862*.⁵⁰ У тим је књигама истражен феномен пренумерације у српској књижевној историји, при чему је систем претплате омогућавао писцу или издавачу да унапред обезбеди средства за издавање књиге. Добрашиновић детаљно анализира такав систем, осветљавајући друштвени и културни контекст, као и значајне личности и покровитеље који су допринели афирмацији српског књижевног израза. У делу *Вукови пренумеранци, прејилајници и доброшвори Вуковој дела 1814–1862*, аутор представља списак од преко 7.500 личности, који му је послужио као грађа за изучавање српског читалаштва као и профила и мотивације читалаца за куповину књига. Списак пренумераната постаје сложен семиотички систем из којег се ишчитавају географски подаци о национално-верском саставу појединих места, о стању културних, просветних и верских установа, о демографско-миграционим кретањима и који даје преглед занимања или реконструише праксе ословљавања, титулације угледних људи.⁵¹

Забележено је да је једна од претплатница на Вуково дело била и Сара, „племенита госпођа Сара Михаиловица от Карапанцић”, удовица крајинског кнеза и трговца Мише Карапанцића из Крајине, с којом је Вук био у емотивној вези.⁵² Вуков боравак у Крајини и Кључу, где је као млади чиновник и судија провео неколико година, Добрашиновић описује у раду *Вук Караџић у Крајини и Кључу*.⁵³ У овом делу аутор истражује, анализом преписке и докумената из тог периода, како су те области, са својим специфичним културним и друштвеним

⁴⁹ Добрашиновић, Г., 1994, *О пренумерацији, Благодетељи српској књижевности*, Рад, КПЗ Србије, Београд.

⁵⁰ Добрашиновић, Г., 2001, *Вукови пренумеранци: прејилајници и доброшвори Вукових дела 1814–1862*, Београдско читалиште, Београд; Прометеј, Нови Сад, 2001.

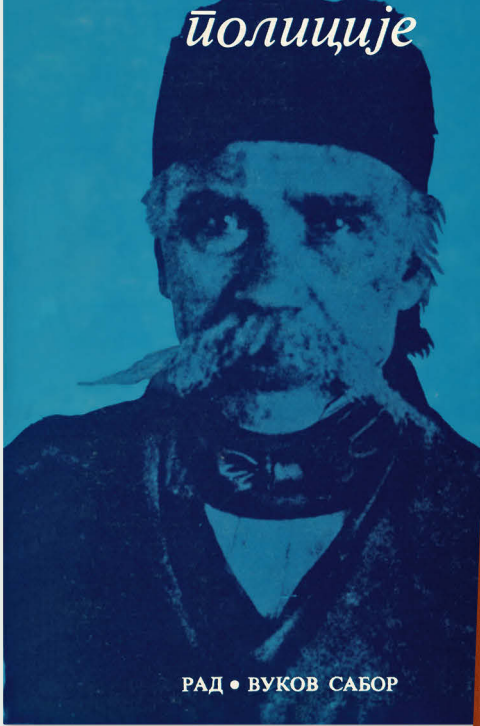
⁵¹ Вукчевић, Д., 2021, Голубу Добрашиновићу за незаборав, *Даница, српски народни илустрирани календар за јодину 2021, двадесет осма јодина*, Вукова задужбина, Београд, 97–98.

⁵² Матицки, М., 2011, Вук и Крајина, *Букџиња, часопис за књижевност, уметност и културу*, 28, Крајински књижевни клуб, Неготин, 8.

⁵³ Добрашиновић, Г., 1986, *Вук Караџић у Крајини и Кључу*, Историјски архив Крајине, Кључа и Пореча, Неготин.

Голуб Добрашиновић

*Вук њог
ѡрismoѡром
ѡолицје*

РАД • ВУКОВ САБОР

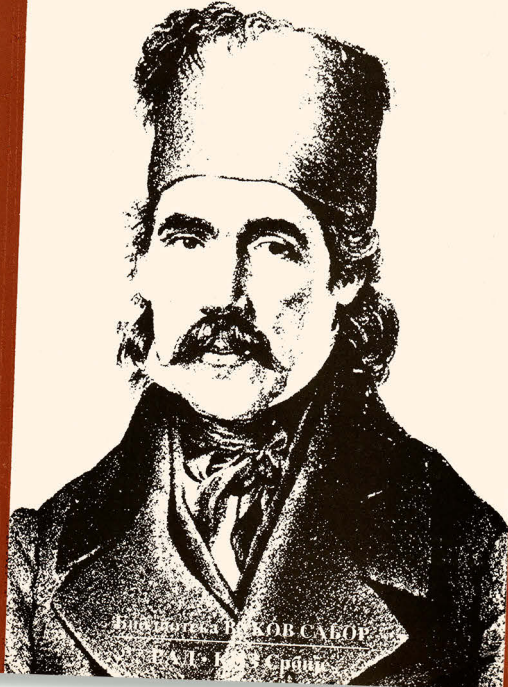
Голуб Добрашиновић,
Вук њог ѡрismoѡром ѡолицје,
1986.

Голуб Добрашиновић,
*О ѡренумерацији, Благодетелѡи
срѡског књижества*, 1994.

Голуб Добрашиновић

**О
ѡренумерацији**

Благодетелѡи
срѡског књижества

РАД • ВУКОВ САБОР
Београд, Србија

I Z V E Š T A J

o radu u bibliotekama i arhivima SSSR-a

Proveo sam pet meseci u SSSR-u: od toga blizu četiri meseca u Moskvi, mesec dana u Lenjingradu i 5 dana u Kijevu.

Radio sam za to vreme na dvema osnovnim temama: 1. Odnosi Vuka Karadžića s ruskim i ukrajinskim naučnicima i 2. Vukova biblioteka.

U vezi s prvom temom pregledao sam nekoliko desetina ruskih periodičnih publikacija i posebnih izdanja u kojima je pisano o Vuku. Najveći deo tekstova sam i snimio na kserokopijama. Kako sam već imao bibliografsku gradju o ovom pitanju, to sam i brže i lakše obavio ovaj posao. Ukazala se, naravno, potreba da se još štošta pregleda, ali zbog ograničenog vremena to nisam mogao da ostvarim.

Valja ovom prilikom ukazati da sam još nekoliko godina ranije pripremio knjigu Vukove prepiske (i dokumenata) s ruskim i ukrajinskim naučnicima. Već duže vremena je Matica srpska u pregovorima s Institutom slavjanovedenija u Moskvi o zajedničkom izdanju ove gradje. Na osnovu podnetih recenzija Institut je pristao na saradnju. Ukoliko se ova namera privede kraju, bila bi to još jedna afirmacija Vukove delatnosti, jer Vuk je bio u prepisci sa sedamdesetak rusko-ukrajinskih korespondenata, a njihov udeo u njegovom radu bio je i veći i značajniji nego što se dosad mislilo.

Krajem juna o.g. održan je u Institutu slavjanovedenija sastanak međunarodnog slavističkog komiteta. Akademik Markov, direktor Instituta, da i ja pročitam neko saopštenje u vezi s Vukom. Pripremio sam referat o Vukovim vezama s istočnoslovenskim slavistima. Za učesnike ovog skupa organizovani su obilazak nekih moskovskih važnijih arhitektonskih spomenika i izlet u Zagorsk i Perejaslavljaljeski. Tom prilikom smo videli i crkvu posvećenu Trifonu Černogorcu, zaštitniku očajnih po jednoj legendi. U sklopu evidencije onog što se odnosi na našu kulturu u drugim zemljama, trebalo bi, mislim, imati u vidu i ovakve objekte, ukoliko, razume se, to već nije učinjeno.

uvano je samo tridesetak knjiga -

oj temi: u knjižnicu od preko 1500 knjiga
najveći Vukovo bibliofilstvo, dosad nedo
dskoj osti; upotpunjava podatke o krugu
znani knjige posvećivali; osvetljava nj
stina, je je stavljaio svoje primedbe. I
to uze ili proširuju naša dosadašnja sa
dju uju na knjige kojima se, verovat
svetom biblije, rečnici itd.) Raznovrs
Na osno knjige na petnaestak jezika, šta
no, što njih veoma dobro očuvane (u auten

knjiga pribirao sam uzgred podatke i za
i je u Rusiji 1819, posebno o maršrut
ljao ude gde je zabeležio šest ruskih na
nature a korespondentima (biografsko-bi
broja sl.) Prepisao sam i nekoliko Vuk
drugim sl.) Poslao na dar ruskim naučnicima.
e pret- Ivanu Kneževiću, štampan u 12 pr
ta pre- nije znalo. Registrovao sam najz

antualac ovog puta manje radio, jer sam t
o hi- izi Arhivska gradja o Vuku, izda
je a, negde i uz pomoć tamošnjih pr
koju dje; a) Dvanaest Vukovih pisama
čke u uskom poslanstvu u Beču, pripadni
i tre- go važniju i zanimljiviju ulogu
u mi žnosti; b) Pismo Vuka Vrčevića V
na jem se Vuk pominje; g) Putnički
e oso- Crnu Goru 1841, preduzetim zaje
etke i upotpunjava dosadašnje podatke
mišlju line sveske iz Vukove ostavine, k
ama i neke ispise iz Arhiva spoljne
hovoj

neko vo istraživanje u SSSR-u biće, r
emlji, ga da ne izrazim ovom prilikom i
ijeni- gućili ovu stipendiju.

eke,
i za

(Golub Dobrašinić)

Извештај о раду у библиотекама и архивима СССР-а, 31. октобар 1972.

АМВД

карактеристикама, утицале на почетке Вуковог интересовања и развоја његовог рада на реформи српског језика и прикупљању народне књижевности.

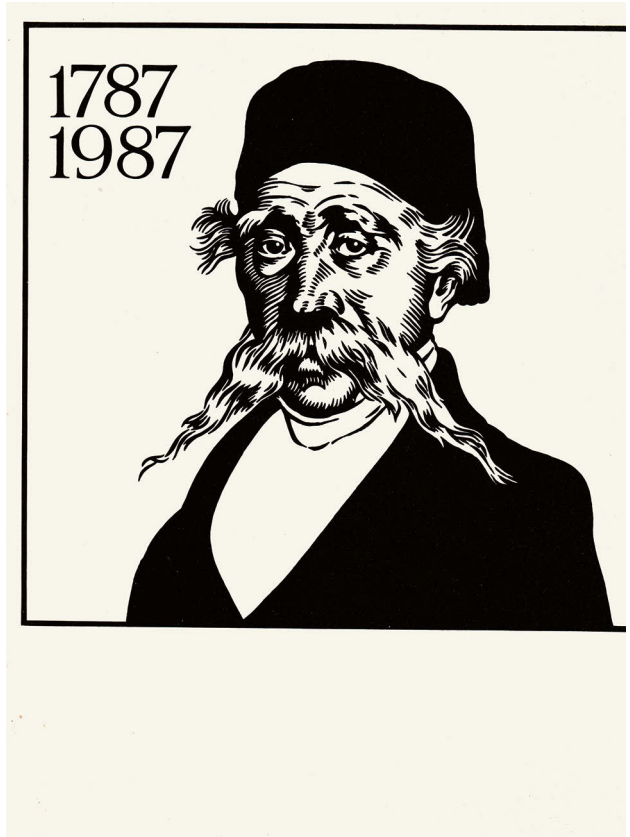
После слома Првог српског устанка 1813. године, Вук Караџић се преселио из Крајине, преко Београда и Земуна, у Беч. Ту је уследио сусрет са Јернејем Копитаром, који је имао значајан утицај на његов даљи рад. У том периоду Вук је објавио своју прву збирку народних песама и прву граматику српског језика, а припремао је и издавање првог *Српског рјечника*.

Убрзо након венчања са Аном Краус и рођења сина Милутина, крајем 1818. године Вук, снабдевен са тридесет примерака одштампаног *Рјечника*, одлази на пут у Русију, у Санкт Петербург и Москву. Током тог значајног путовања састајао се са истакнутим представницима руске интелектуалне елите и угледним научницима и писцима, који су га ценили и признавали као важну личност у развоју словенске и европске књижевности. У знак признања за изузетне заслуге за развој науке, Караџићу је додељен статус члана Московског друштва историје и старина руских, што је допринело јачању његовог ауторитета и пружио моралну подршку његовим научним и културним напорима. Такође, Вук је био именован за почасног професора Харковског универзитета и члана Руске академије наука, чиме је добио потврду свог изузетног доприноса и чланства у међународној научној заједници.

О боравку Вука Караџића у Русији Голуб Добрашиновић је писао у јубиларном броју часописа *Ковчежић* што је објављен 1964. године, током обележавања сто година од смрти великана.⁵⁴ У каснијем периоду Добрашиновић је у два наврата (1966. и 1972. године) боравио на студијском путовању у СССР-у ради прибављања података током рада на преписци, као и прегледа Вукове библиотеке и истраживања његових односа са више од седамдесет руских и украјинских научника. Та грађа ће касније бити уврштена у корпус Вукове преписке.

Односу Вука са руским интелектуалцима Добрашиновић се враћа 1987. године, када у сарадњи с Милошем Московљевићем објављује биографију коју је за Вукова живота приредио његов савременик, руски слависта и професор Измаил Иванович Срезњевски. Ово фототипско издање оригинала, издатог у Москви 1852. године, опремљено је биографским и библиографским подацима о писцу и коментарима аутора тог репринта. Књига је изашла поводом обележавања 200. годишњице Вука Стефановића Караџића у оквиру манифестације

⁵⁴ Добрашиновић, Г., 1964, Вук и Руси, *Ковчежић, Прилози и грађа о Доситеју и Вуку, књига шеста*, Вуков и Доситејев музеј, Београд, 36–50.

*Вук Стефановић Караџић,
1787–1987, каталог изложбе,
Народни музеј, Београд*

Два века Вука, у којој је Голуб Добрашиновић био и члан Радне групе за изложбу Вук Стефановић Караџић, 1787–1987, постављену у Народном музеју у Београду од септембра до децембра 1987. године.

Вук Караџић је више пута посећивао Црну Гору, ради прикупљања и бележења стихова, који су касније постали неизоставан део збирке српских народних песама. Његова дугогодишња жеља да крочи на тло Црне Горе и Далмације потиче још из 20-их година 19. века, али је остварена тек 1834. године. Тада је, путујући из Трста, стигао у Дубровник и потом, преко Цавтата, допутовао у Цетиње, носећи са собом изливена слова намењена владикиној штампарији. Добрашиновић, који је и сам рођен на црногорском простору, у својим раним делима наглашава дубоке историјске и културне везе између српског и црногорског народа. У Поговору књиге *О Црној Гори*, која је објављена 1972. године

као део *Сабраних дела Вука Караџића*, детаљно осветљава Вукове односе са владиком Петром Првим, Његошем и кнезом Данилом. Својим исцрпним анализама и објашњењима знатно је допринео дубљем разумевању Вуковог погледа на Црну Гору, као и његових односа са црногорским владарима и народом.

Један од најзначајнијих прилога разумевању културних веза између Србије и Црне Горе јесте студија *Вук Караџић и Црна Гора*, коју је 2012. године, на основу сачуваног рукописа Голуба Добрашиновића, приредио и објавио Миодраг Матицки.⁵⁵ У овој књизи аутор на свеобухватан начин истражује дубоке и сложене односе између Вука и Његоша, анализирајући њихову сарадњу у ширем контексту књижевног и националног препорода. Њихово пријатељство започело је преписком и разменом мисли о српском језику и народној поезији, а касније се развило у личне сусрете. Приликом тих виђења Његош је прихватао Вукове савете у погледу редакције својих дела, док су њихови заједнички напори у издавању књига и књижевној размени јасно одражавали дубоку међусобну посвећеност. Тај однос оставио је трајан печат на развој српског језика и књижевности, представљајући изузетан пример сарадње двеју великих личности.

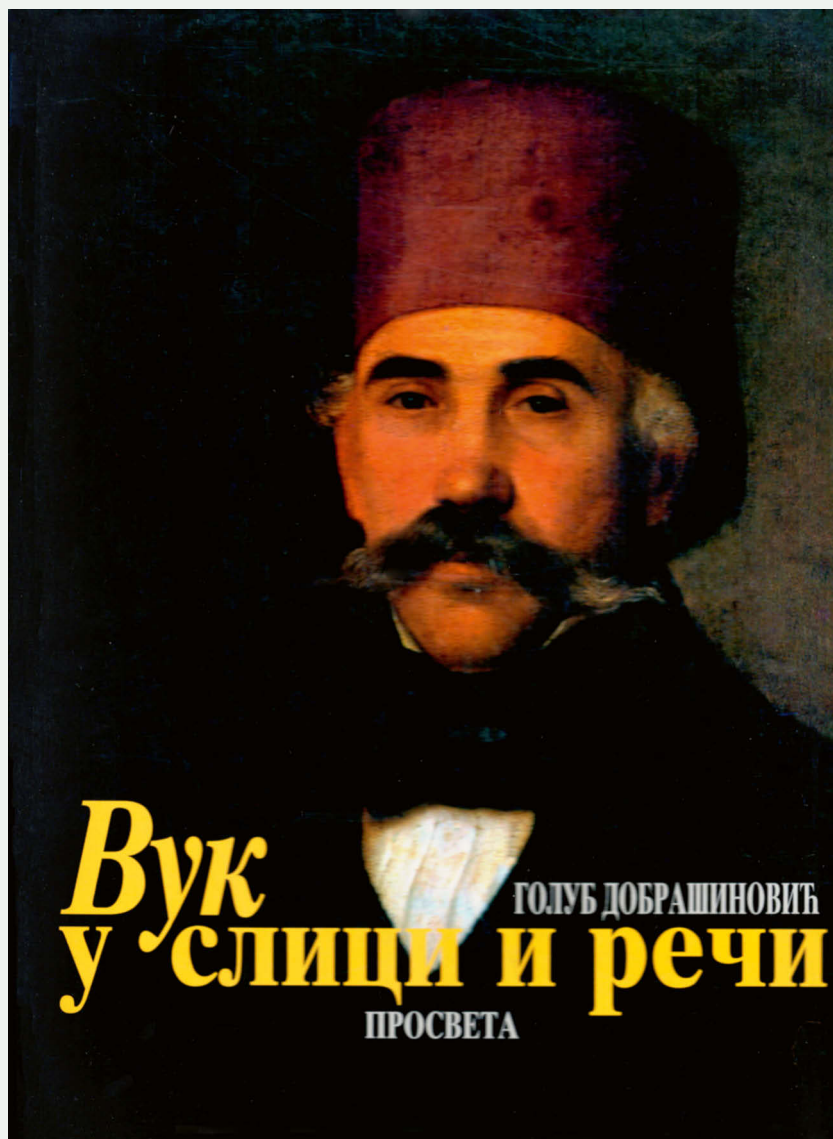
У свом раду *Вук и Њеџош* професор Бошко Сувајџић пише: „У Вуковом и Његошевом односу било је и извесних међусобица, и 'засенчења'. Али је несумњиво и то да је овај однос један од најгосподственијих у српској култури до данас. Ова два велика човека поштовали су величину онога другог, без сујете и гордости, што није одвише чест случај у историји српске књижевности.”⁵⁶ У наставку Сувајџић цитира Добрашиновића, који наводи: „...пријатељство између Његоша и Вука, поновимо, било је и остало до краја ведро. У којечему различни (један – стасит, обдарен свим љепотама, контемплативан дух; други – омањи, с комплексом згрчене ноге, изванредан опсерватор), њих двојица били су у много чему сродни, умом и даром прије свега. Особито – по љубави према народу и народном (од језика до стваралаштва).”⁵⁷

Свеобухватну синтезу података о животу и делу Вука Караџића Голуб Добрашиновић је представио у монографији *Вук у слици и речи*, објављеној 2006.

⁵⁵ Добрашиновић, Г., 2012, *Вук Караџић и Црна Гора*, Вукова задужбина, Београд; Фондација Вукове задужбине Жабљак–Шавник–Плужине, Подгорица.

⁵⁶ Сувајџић, Б., 2018, *Вук и Његош, Књија о Вуку*, Албатрос плус, Београд, 181.

⁵⁷ Добрашиновић, Г., 2012, *Вук Караџић и Црна Гора*, Вукова задужбина, Београд; Фондација Вукове задужбине Жабљак–Шавник–Плужине, Подгорица, 75–76, преузето из: Сувајџић, Б., 2018, *Вук и Његош, Књија о Вуку*, Албатрос плус, Београд, 181.

Голуб Добрашиновић, *Вук у слици и речи*, 2006.

године.⁵⁸ Ова вредна публикација представља јединствено путовање кроз архивске документе, фотографије и илустрације, допуњено садржајним текстовима који пружају детаљан увид у Вуково дело. Пажљиво осмишљени текстови осветљавају не само његов рад већ и историјске и културне околности које су га обликовале. Књига *Вук у слици и речи* је драгоцен водич за разумевање Вуковог наслеђа, спајајући научну строгост са уметничким изразом.

У сфери интересовања Голуба Добрашиновића посебно место заузимало је стваралаштво Вукове ћерке, Вилхелмине Мине Караџић Вукомановић. Као сликарка, песникиња, Вукова десна рука и свестрана личност, Мина је била честа тема његових истраживања. Разноликост њеног уметничког израза и њена дубока оданост очевој мисији били су инспирација за бројне радове Добрашиновића, који је својим истраживањима умногом допринео ширем разумевању њеног лика у српској културној историји.

Поред организовања изложбе, израде каталога и приређивања *Сйоменара* 1974. године, Добрашиновић је тој изузетној жени посветио низ књига. Монографија *Мина Караџић Вукомановић*, објављена 1995. године, представља свеобухватну биографску причу о њеном животу, од рођења до смрти.⁵⁹ Ова књига је илустрована Мининим портретима, фотографијама личних предмета и значајних места на којима је боравила, венчала се и на крају преминула. Други део монографије садржи попис њених књижевних радова и одабране прозне текстове, а потом следи детаљна презентација њених сликарских дела – уља, цртежа и копија, поређаних хронолошки.

Због ограниченог обима издања, Добрашиновић је избор из Мининих писама, попис преписке, литературу о њој, као и репродукције и опис њених сликарских дела, објавио у посебним књигама. Тако је *Писма Мине Караџић* објавио 1995,⁶⁰ док је дело *Сликарска дела Мине Караџић Вукомановић*⁶¹ штампано 1997. године. У том је делу Добрашиновић нагласио евидентан сликарски таленат Мине Караџић, који се, нажалост, није могао даље развијати због немогућности наставка школовања.

⁵⁸ Добрашиновић, Г., 2006, *Вук у слици и речи*, Просвета, Београд.

⁵⁹ Добрашиновић, Г., 1995, *Мина Караџић Вукомановић*, Рад, КПЗ Србије, Београд.

⁶⁰ Добрашиновић, Г., 1995, *Писма Мине Караџић*, Рад, КПЗ Србије, Београд.

⁶¹ Добрашиновић, Г., 1997, *Сликарска дела Мине Караџић Вукомановић*, Рад, Београд; Будућност, Нови Сад.

Голуб Добрашиновић
**Мина Караџић
Вукомановић**

РАД • КПЗ Србије

Голуб Добрашиновић, *Мина Караџић Вукомановић*, 1995.

Дела Голуба Добрашиновића што су посвећена Мини Карацић откривају њену изузетну личност и таленат, као и њен значај у очувању и промоцији очевог рада, а истовремено и приказују како је успела да изгради сопствени културни и уметнички идентитет, оставивши дубок траг у српској култури.

* * *

Током своје плодне каријере Голуб Добрашиновић је створио обиман научни опус који представља непроцењив извор за садашње и будуће истраживаче српске историје и књижевности. Његова интересовања била су разноврсна и обухватала су бројне области – од историје српске књижевности и језика, преко истраживања живота и дела Вука Карацића и делатности Вукове кћерке Мине, до анализе стилских развоја представника српског реализма. Био је свестран и посвећен научник, остајући доследан својим истраживачким идеалима, увек истрајан у трагању за истином.

Као кустос Музеја Вука и Доситеја, Голуб Добрашиновић је знатно допринео очувању и презентацији грађе, посебно истраживањем и публиковањем мање познатих аспеката живота Вука Карацића. Својим залагањем унапредио је рад Музеја, постављајући темеље за даља истраживања и промоцију музејске грађе.

Голуб Добрашиновић је био познат као тих, посвећен и изузетно марљив научник. Његова приврженост раду и научном позиву одражавала се у деценијама које је посветио истраживању и објављивању радова о великанима српске књижевности. Препознатљив по својој педантности и прецизности, стекао је велико поштовање у академским круговима. Иако је био скроман и ненаметљив, његова чврста оданост српском језику и српској култури огледала се у сваком аспекту његовог рада, остављајући неизбрисив траг у очувању културног наслеђа.

Ентузијазам и истраживачка прецизност Голуба Добрашиновића инспиришу нове генерације истраживача, кустоса и историчара књижевности, који у његовом раду виде образац професионализма и непоколебљиве посвећености науци.

Литература

Војиновић, С., 2011, Историчар књижевности Голуб Добрашиновић, *Књижевна историја*, 143/144, Институт за књижевност и уметност, Београд.

Вукичевић, Д., 2021, Голубу Добрашиновићу за незаборав, *Даница, српски народни илустровани кашалої за јодину 2021, двадесет осма јодина*, Вукова задужбина, Београд.

Гавела, Ђ., 1958, Друштво за проучавање Доситеја и Вука, *Ковчежић, прилози и траћа о Доситеју и Вуку, књића прва*, Вуков и Доситејев музеј, Београд.

Гавела, Ђ., Игњатовић, Ђ., 1966, *Вук Караџић, Сиоменица, 1864–1964*, Вуков и Доситејев музеј, Београд.

Гавриловић, Е., 2019, *Музеј Вука и Доситеја (1949–2019), 70 јодина од оснивања*, Народни музеј, Београд.

Добрашиновић, Г., 1956, Вук и Црна Гора (Уз једно Вуково писмо), *Стварарење*, XI, 5, Удружење књижевника Црне Горе, Подгорица.

Добрашиновић, Г., 1956, Вукове симпатије према Црној Гори, *Стварарење*, XIII, 4, Удружење књижевника Црне Горе, Подгорица.

Добрашиновић, Г., 1957, Књижевно-уметничка заједница, *Књижевност* XII, књ. XXIV, св. 4, Београд.

Добрашиновић, Г., 1957, Матавуљ и Пера Тодоровић, *Стварарење*, XII, 5, Удружење књижевника Црне Горе, Подгорица.

Добрашиновић, Г., 1962, Неке језичко-стилске одлике Матавуљеве прозе, *Наш језик*, књ. 12, св. 7–10, Институт за српскохрватски језик, Београд.

Добрашиновић, Г., 1964, Вук и Руси, *Ковчежић, прилози и траћа о Доситеју и Вуку, књића шеста*, Вуков и Доситејев музеј, Београд.

- Добрашиновић, Г., 1967, Прослава стогодишњице смрти Вука Стеф. Караџића, *Годишњак рада Београда*, књ. XI–XII (1964–1965), Музеј града Београда, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1970, *Архивска трага о Вуку Караџићу, 1813–1864, I*, Архив Србије, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1974, *Мина Караџић-Вукомановић*, Вуков и Доситејев музеј, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1975, *Сйоменар Мине Караџић*, Вуков и Доситејев музеј, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1975, *Вукови ѿришреши*, Вуков и Доситејев музеј, ИП „Вук Караџић”, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1977, Друштво за проучавање Доситеја и Вука (О 20-годишњици), *Ковчежић, ѿрилози и трага о Досишеју и Вуку, књиа четрнаесиа и ѿешнаесиа*, Вуков и Доситејев музеј, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1978, *Вук изблица*, Дом културе „Вук Караџић”, Лозница.
- Добрашиновић, Г., 1980, *Койишар и Вук*, Вуков сабор, Тршић, Рад, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1986, *Вук ѿод ѿрислошром ѿолице*, Вуков сабор, Тршић, Рад, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1986, *Вук Караџић у Крајини и Кључу*, Историјски архив Крајине, Кључа и Пореча, Неготин.
- Добрашиновић, Г., 1987, Вукова преписка, *Сабрана дела Вука Караџића, књиа двадесетиа, Преписка I (1811/1821)*, 97–119.
- Добрашиновић, Г., 1995, *Мина Караџић Вукомановић*, Рад, КПЗ Србије, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1995, *Писма Мине Караџић*, Рад, КПЗ Србије, Београд.
- Добрашиновић, Г., 1997, *Сликарска дела Мине Караџић Вукомановић*, Рад, Београд; Будућност, Нови Сад.
- Добрашиновић, Г., 1999–2000, Службовање Сима Матавуља у Београду, *Прилози за књижевност, језик, ишторију и фолклор*, књ. 65–66, св. 1–4, Филолошки факултет, Београд.
- Добрашиновић, Г., 2003, Матавуљеве мисли о књижевности, *Књижевност* 48, књ. 96, св. 4/6, Београд.
- Добрашиновић, Г., 2004, Три прилога о Сими Матавуљу, *Прилози за књижевност, језик, ишторију и фолклор*, књ. 70, св. 1–4, Филолошки факултет, Београд.
- Добрашиновић, Г., 2006, *Вук у слици и речи*, Просвета, Београд.
- Добрашиновић, Г., 2009, Матавуљ изблица. Књига о Матавуљу. *Избор радова о Сими Матавуљу*, Завод за уџбенике, Београд; Српско културно друштво „Просвјета”, Загреб.
- Добрашиновић, Г., 2012, *Вук Караџић и Црна Гора*, Вукова задужбина, Београд; Фондација Вукове задужбине Жабљак–Шавник–Плужине, Подгорица.

Матицки, М., 2011, Вук и Крајина, *Букџиња, часопис за књижевност, уметност и културу*, 28, Крајински књижевни клуб, Неготин.

Михајловић Миџић, В., 2008, *Autobiografija o drugima*, Evrogiunti, Beograd.

Стојанчевић, В., 1973, Архивска грађа о Вуку Караџићу, 1813–1864. Приредио др Голуб Добрашиновић, Архив Србије, Београд 1970, 818, *Историјски часопис, књижа 20*, Историјски институт у Београду.

Сувајџић, Б., 2018, Вук и Његош, *Књижа о Вуку*, Албатрос плус, Београд.

Чанковић, Ј., Којевић, С., 2009, Грађа о Сими Матавуљу у Одељењу за народну књижевност Универзитетске библиотеке у Београду, *Панчевачко чинџалишће*, 17, Панчево.

Чубрић, Љ., 2002, *Музеј Вука и Доситеја, The Museum of Vuk and Dositej*, Народни музеј, Београд.

Вебсајт:

<http://www.audioifotoarhiv.com>

<http://www.citaliste.com>

<https://pretraziva.rs>

<https://srpskaenciklopedija.rs>

<https://vukova-zaduzbina.rs>

<https://www.politika.rs>

Скраћенице:

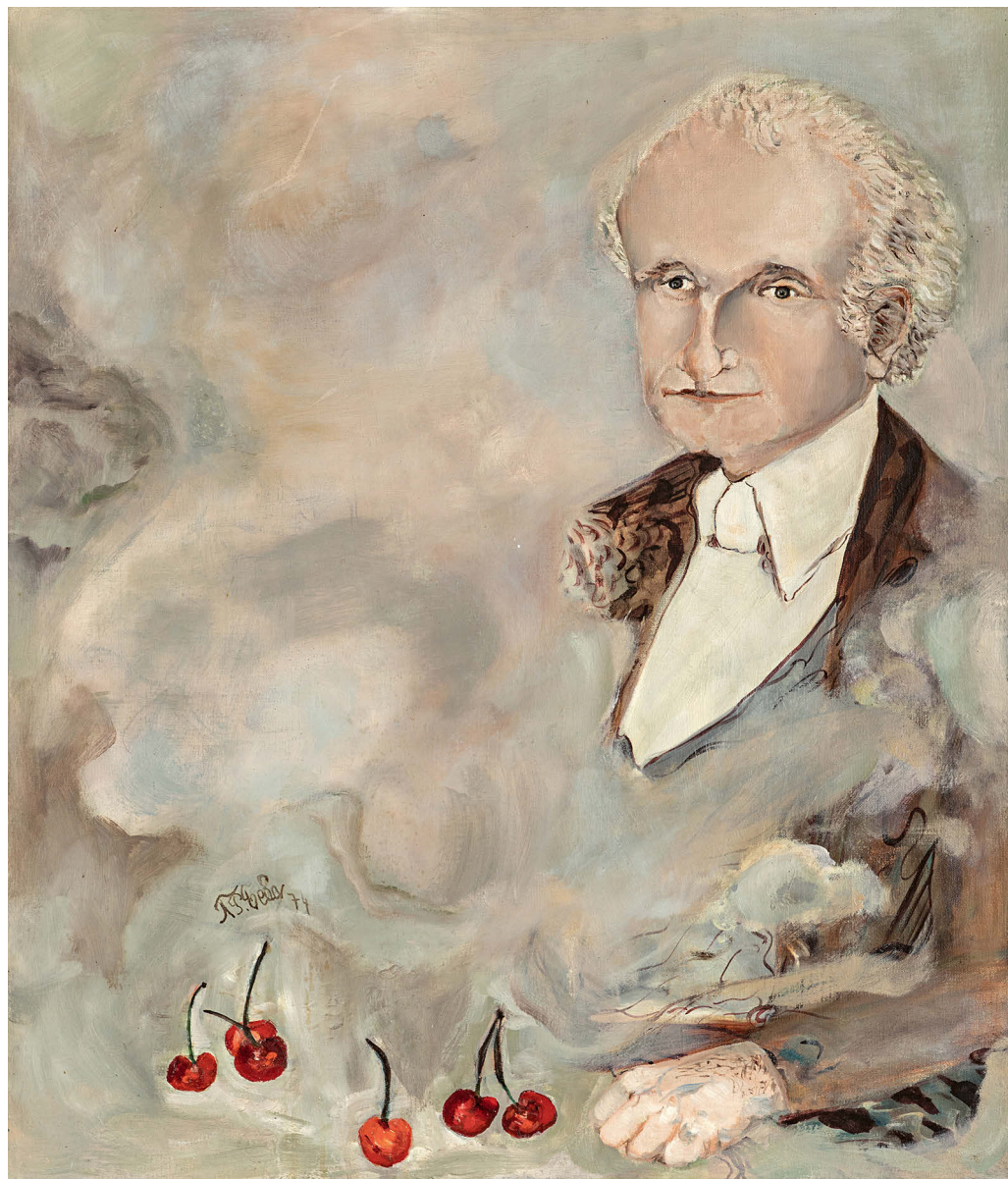
АМВД – архивска грађа Музеја Вука и Доситеја

АНМС – архивска грађа Народног музеја Србије

НМС – Народни музеј Србије

ПКЈИФ – Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор

САНУ – Српска академија наука и уметности

Ружица Беба Павловић, *Голуб Добрашиновић*, 1974, уље на платну
Колекција породице Тодоровић Добрашиновић

У серији *Из ризнице Народној музеја Србије* изашло до сада:

In Edition *The National Museum of Serbia Treasury* were published:

1. И. Поповић, *Ремек-дела римских златара: збирка Народној музеја у Београду*, 1997.
I. Popović, *Masterpieces of Roman Goldsmiths: The National Museum Belgrade Collection*, 1997.
2. Б. Иванић, *Прстење српске средњовековне властеле: збирка Народној музеја у Београду*, 1998.
B. Ivanić, *Rings of the Mediaeval Serbian Nobility: The National Museum Belgrade Collection*, 1998.
3. Д. Ковачић, Т. Бошњак, *Пол Гоџен: дела из Народној музеја у Београду*, 1998.
D. Kovačić, T. Bošnjak, *Paul Gauguin: Works from The National Museum Belgrade*, 1998.
4. N. Tasić (ed.), *From Lepenski Vir to Modern Art: Treasures of National Museum – Belgrade*, 2002.
5. С. Брајовић и Т. Бошњак, *Имагинарни вртови Ибера Робера*, 2012.
S. Brajović and Tatjana Bošnjak, *Imaginary Gardens of Hubert Robert*, 2012.
6. Љ. Миљковић, *Јован Бијелић: дела у Збирци југословенској сликарства XX века*, 2013.
7. П. Петровић, *Сликар Влахо Буковац : 1855–1922*, 2014.
8. Ј. Дергенц, *Rubens' Circles*, 2014.
Ј. Дергенц, *Рубенсови кругови*, 2014.
9. Љ. Миљковић, Г. Станишић, *Марко Мурај : у часи 150 година од рођења*, 2014.
10. В. Грујић, *Живојин Лукић : 1884–1934*, 2015.
11. П. Петровић, Е. Блануша, *Димитрије Аврамовић : дела из збирки Народној музеја у Београду*, 2015.
12. *Уђи у причу ... : Народни музеј у Београду*, 2018.
Step into the Story ... : in the National Museum, 2018.
Entrez dans l'histoire ... : au Musée National, 2020.

13. В. Грујић, *Иван Мешићровић (1883–1962) : скулптуре из збирке Народној музеја у Београду*, 2019.
14. Е. Блануша, *Иван Радовић : цртежи из колекције Народној музеја у Београду* (Summary: E. Blanuša, *Ivan Radović : drawings from the collection of the National Museum in Belgrade*), 2020.
15. Б. Иванић, *Под златним и плавим небом : иконе грчких мајстора од XV до XIX века у Народном музеју у Београду*, 2021.
B. Ivanić, *Beneath the Sky of Gold and Blue : icons by Greek Masters Painters from the 15th to the 19th century in the National Museum in Belgrade*, 2021.
16. П. Петровић, *Свака слика има причу*, 2021.
17. Д. Ковачић, *Градови : извесан поглед : графике из колекције Народној музеја у Београду*, (Summary) 2021.
18. Д. Љубеновић, *Исходиште слике : цртежи Саве Шумановића из збирке Народној музеја Србије*, 2022. (Summary: D. Ljubenović, *The Birth of an Image: The Drawings of Sava Šumanović from the Collection at the National Museum in Serbia*)
19. Ј. Митровић, *Шакасте тривне из збирке Народној музеја у Београду*, 2022.
20. П. Петровић, *Бета Вукановић (1872–1972) : лучоноша једне епохе : поводом стогодешнице рођења*, 2022.
P. Petrović, *Beta Vukanović (1872–1972) : beacon of an era : on the 150th anniversary of her birth*, 2022.
P. Petrović, *Beta Vukanović (1872–1972) : Fackelträgerin einer Epoche : Anlässlich der Hundertfünzig-Jahrfeier*, 2022.
21. Е. Гавриловић, М. Томић, *Исјричана Нејричава : поводом сто година од рођења јисца Борислава Михајловића Михиза (1922–1997) и сликара Миодрага Миће Појовића (1923–1996)*, 1923.
22. Е. Блануша, *Надежда Петровић : без боје : цртежи из колекције Народној музеја Србије* (Summary: E. Blanuša, *Nadežda Petrović : without colour : drawings from the Collection of the National Museum of Serbia*), 2023.
23. М. Цицмил, *Рагонић сам : избор цртежа Новака Рагонића* (Summary: M. Cicmil, *Radonić on His Own : selection of drawings by Novak Radonić*), 2023.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

www.narodnimuzej.rs